

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climamate

160

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 17

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoa

iunie 2023

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Crăiasa din povești, de Corina Chirila

Climare literare

CUPRINS

Ghe. Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului (77) ...4
I.I. Vale/ Piară cei slabi și neisprăviți...5
Anton Găgiu/ Filozofia mea...6
Colaj liric-Ithaca/...7
George Roca/ Dezvoltarea arhitecturii în epoca Ștefaniană...8
Vavila Popovici/Plotin (Neoplatonism)...12
Brândușa Juică/ Contemplând „Lira bobocilor”...14
Mihai Merticaru/ Poeme...16
Al. Florin Țene/ Metafore ce țin de mână ideile să nu rătaască...17
Ghe. Ctin. Nistoroiu/ Florile intru mireasma lirică a marilor poeți...18
Doina Drăguț/ Poeme...20
Aura Raluca Bărboi/ Metavers...21
Raul Anchel/ Poeme...23
Ionuț Țene/ Tezaurul daco-roman de la Apoldu de Sus...24
Nicholas Dima/ Curiozități americane...26
Miron Marcel/ Poezii...29
M.B. Bujeniță/ Umbrele așternute peste proza eminesciană...31
Elena Oprea/ Poeme...32
Aureliu Goci/ Filozofia conștiinței morale...33
Ecaterina Chifu/ Veronica iubita mea...34
Traian Vasilcău/ Poezii...37
Ionel Novac/ A fost Aspazia Koplansca prietena lui Mihai Eminescu ?...37

INFO CLIMATE

Coperta 1
Crăiasa din povești,
de Corina Chirila

ERATĂ

În nr. precedent la pg. 18,
poza autoarei nu este cea
reală. Ea este însă inserată
în acest număr, la textul din
pg. 21. Cu scuzele de
rigoare: Ion Iancu Vale

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, George
Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian
Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea,
Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud,
Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George
Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela
Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

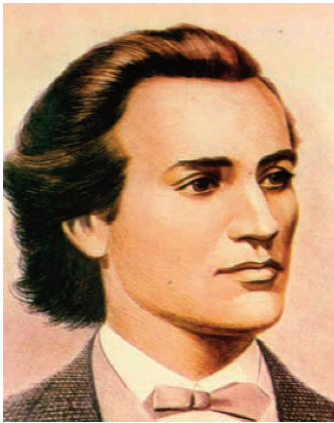
Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

REMEMBER

Mihai EMINESCU

Fiind băiet păduri cutreeram

Fiind băiet păduri cutreieram
Și mă culcam ades lângă isvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună-ncetșor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Răsare luna, -mi bate drept în față:
Un rai din basme văd printre pleoape,
Pe câmpi un val de arginție ceață,
Sclipiri pe cer, văpaie preste ape,
Un buciom cântă tainic cu dulceață,
Sunând din ce în ce tot mai aproape...
Pe frunza-uscate sau prin naltul ierbii,
Părea c-aud venind în cete cerbii.

Alături teiul vechi mi se deschide:
Din el ieși o tânără crăiasă,
Pluteau în lacrimi ochii-mi plini de vise,
Cu fruntea ei într-o maramă deasă,
Cu ochii mari, cu gura-abia închisă;
Ca-n somn încet-încet pe frunze pasă,
Călcând pe vârful micului picior,
Veni alături, mă privi cu dor.

Și ah, era atâta de frumoasă,
Cum numa-n vis o dată-n viața ta
Un înger blând cu fața radioasă,
Venind din cer se poate arăta;
Iar păr-u-i blond și moale ca mătasa
Grumazul alb și umerii-i vădea.
Prin hainele de tort subțire, fin,
Se vede trupul ei cel alb deplin.

Povestea codrului

Împărat slăvit e codrul,
Neamuri mii îi cresc sub poale,
Toate înflorind din mila
Codrului, Măriei sale.

Lună, Soare și Luceferi
El le poartă-n a lui herb,
Împrejuru-i are dame
Și curteni din neamul Cerb.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtători îi sunt de vești,
Filomele-i țin orchestrul
Și izvoare spun povești.

Peste flori, ce cresc în umbră,
Lângă ape pe potici,
Vezi bejării de albine,
Armii grele de furnici...

Hai și noi la craiul, dragă,
Și să fim din nou copii,
Ca norocul și iubirea
Să ne pară jucării.

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei și-a pus,
Decât orișice păpușă
Să te facă mai presus;

Amândoi vom merge-n lume
Rătăciți și singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei;

Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Și prin somn auzi-vom buciom
De la stânele de oi.

Mai aproape, mai aproape
Noi ne-om strânge piept la piept...
O, auzi cum cheam-acuma
Craiul sfatu-i înțelept!

Peste albele izvoare
Luna bate printre ramuri,
Împrejuru-ne s-adună
Ale Curții mândre neamuri:

Caii mării, albi ca spuma,
Bouri nalți cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne rămuroase
Ciute sprintene de munte -

Și pe teiul nostru-ntreabă:
Cine suntem, stau la sfaturi,
Iară gazda noastră zice,
Dându-și ramurile-n laturi:

- O, priviți-i cum visează
Visul codrului de fași!
Amândoi ca-ntr-o poveste
Ei își sunt așa de dragi!

Ai noștrii tineri

Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravatei cum se leagă nodul
Ș-apoi ni vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.

La ei își casca ochii săi nerodul,
Că-i vede-n birje răsucind mustața,
Ducând în dînt țigara lungăreață...
Ei toată ziua bat de-a lungul Podul.

Vorbesc pe nas, ca saltimbanci se strâmbă:
Stâlpi de bordel, de crășme, cafenele
Și viața lor nu și-o muncesc - și-o plîmbă.

Ș-aceste mărfuri fade, ușurele,
Ce au uitat pân' și a noastră limbă,
Pretind a fi pe cerul țării: stele.

Numai poetul

Lumea toată-i trecătoare,
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ca un suflet le pătrunde,
Treierând neconținut
Sânul mării infinit.
Numai poetul,
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpurilui:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.

În căutarea adevărului (78).

Dor de Eminescu

„Dacă te doboară dorul nu da vina pe Mihai Eminescu ”

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Ca și florile sunt dorurile și patimile unui suflet: „Ca și flori în poarta vieții/ Bat la porțile gândirii,/ Toate cer intrare în lume,/ Cer veșmintele vorbirii.”, Dar câte nu se scutură moarte, lipsite fiind de veșmântul trainic al vorbirii! Și așa s-au scuturat dorurile și patimile atâtor alți scriitori, care au socotit că este de prisos să mai muncească pentru a-și croi veșmintele vorbirii. Mihai Eminescu a muncit în această privință mult. Nu este alt scriitor, care să fi controlat ca dânsul întocmirea fiecărei propoziții și a fiecărui cuvânt. Ne este foarte DOR de Mihai Eminescu, mai ales acum când ne-am îndepărtat de limba noastră, de obiceiurile noastre și am devenit cetățeni europeni, sau mai bine zis ai nimănu. Poporul român a rezistat datorită tradițiilor și credințelor noastre de la stăbunii daci cu asimilări ale unor popoare trecătoare. Locul oamenilor înțelepți a fost luat de așa zișii formatori de opinii care răspâdesc în spațiul public informații multe și neadevărate. Avem nevoie de marele geniu al literaturii române Mihai Eminescu. Trebuie să-l recitim și să-l aducem din nou în fața generațiilor tinere care nu prea știu nimic despre acesta. În secolul XXI toți oamenii se consideră învățați și educați prin diferite mijloace. Și în alte secole au existat oameni învățați și talentați care au contribuit la evoluția omenirii. Iată ce afirma Mihai Eminescu despre acești oameni cu aproape 150 ani în urmă „Oamenii învățați, dar fără talent propriu și de iubire, adică purtătorii științei moderne mi-i închipui ca o sală întunecată cu o ușă de intrare și cu una de ieșire. Ideile străine intră printr-o ușă trec prin întunericul săli și ies pe cealaltă, indiferente, singure și reci. Capul unui om de talent e ca o sală luminată, cu pereți de oglinzi. De-afară vin ideile într-adevăr reci și indiferente, dar ce societate, ce petrecere găsesc. În lumina cea mai vie ele-și găsesc pe cele ce s-asemen, pe cele ce le contrariază, dispută – concesii

și ideile cele mari, chintesența vieții sale sufletești, se uită la ele dacă și cum s-ar potrivi toate fără să se contrazică”. Astăzi, când cantitatea de informații a crescut exponențial datorită tehnicilor moderne de transmisie și răspândire rapidă (TV, internet, Facebook, etc.), mintea umană nu mai are nici timp și nici capacitatea intelectuală de a le prelucra, de a le evalua și de a lua decizii corecte. Din această cauză omul a devenit un ascultător docil, un sclav modern în mâna altor oameni care manipulează informația după cum dorește. Scopul este de a domina și de a stăpâni după interesele proprii. Nu s-a schimbat nimic de mii de ani la acest popor. Mihai Eminescu se adresa lui Gheorghe Panu „Panule, ști tu că în lumea aceasta nu este nimic mai interesant decât istoria poporului nostru, trecutul lui, tot, tot, este un șir neîntrerupt de martiri”. De mii de ani ne trădăm conducătorii patrioți în mâinile dușmanilor sau îi omorâm noi. Ne place să ne închinăm puterilor străine și facem concurs care dăm bir mai mare ca să ne pună stăpâni. Geniile și oamenii de știință au fost umilite în toate timpurile. Cele mai multe au luat calea străinătății, iar cei care au rămas au murit într-o sărăcie lucie. Comportamentul față de aceștia este descrisă și de Mihai Eminescu, care a fost și un foarte bun jurnalist de investigații. Asupra lui tot timpul s-a exercitat o presiune din partea clasei politice, care dijmua ca și în timpurile noastre toate posturile din administrația statului. Iată cum descrie una dintre aceste măsuri:

„După încercarea grea pe care am îndurat-o, prin destituirea din postul ce-l ocupam ca revizor, fără cauză, dar cu efect zdrobitor asupra existenței mele materiale, azi profesorul Vizanti mă lovește prin o înscenare, tot atât de odioasă, la care se alipește și prietenul Petrino. Înțeleg răutatea celui dintâi, dar nu pot înțelege scopul celui de-al doilea, când eu nu mai am nici o pretenție, ce pretenție poate să aibă dânsul ? Îl credeam prieten și azi face alianță cu dușmanii mei. Cred că-i o rătăcire, sau în cazul cel mai bun, o răzbunare contra unui articol ce-am scris într-o revistă din Pesta. Copilărie. Ah, politica este

→ Continuare în pag. 5

„PIARĂ CEI SLABI ȘI NEISPRĂVIȚI”

Ion Iancu Vale

Puterea a fost și este un factor de importanță maximă în întreg contextul relațiilor interumane. Nici aurul, nici diamantele, nici palatele sau moșiile sau orice alt element de bogăție, mobil sau imobil, nu echivalează cu deținerea puterii. Pentru că puterea, odată intrată în posesia cuiva, îl face pe acesta cel mai bogat dintre bogați, deoarece deținătorul puterii va dispune astfel nu doar de averile celui bogat, ci și de voința, de lumea și chiar de viața acestuia. Dacă ai puterea ai totul: lux, acces la ce e frumos, la ce e scump și rar.

Mai mult, ai „libertatea” de a face tot ce dorești cu acestea, fie ele automobile elegante, femei frumoase, case somptuoase etc. Dacă ai putere, „ai dreptul” de a-ți exprima orice opinie, de a-ți satisface orice dorință sau capriciu, de a te putea apăra de orice fel de dușmani.

Dacă ai putere ai totul: bani, securitate, respect, gusturi sau sentimente proprii și originale. De la putere și prin putere se poate obține orice. Puterea este supremă. Ea reprezintă autoritatea, dominația, influența și oferă posibilitatea de acțiune nelimitată și necondiționată în atingerea oricărui scop personal sau de grup. Puterea eclipsează și anihilează totul: frumusețe, inteligență, talent...

Ea a reprezentat și reprezintă, din păcate, cea mai mare „calitate”, cel mai important atu existențial. Ea suprimă orice tendință de exprimare liberă a unui sentiment curat, uman, adevărat... Puterea este oarbă, mai ales când este acaparată de indivizi lipsiți

→ Continuare din pag. 4

cauza tuturor nenorocirilor din țara noastră. Politicienii subordonează tuturor ideilor mari, cauza patimilor din culise. Victimile nu sunt adversarii politici puternici, hrăpăreți, ci, micii slujbași, nenorociții care nu pot să se apere. Răzbunarea lor e murdară. Chiar dacă lovesc, vezi în atitudinea lor portretul lașului”. Ce orizonturi largi, ce vaste probleme și ce subiecte virgine i s-au desfășurat înainte! Sufletul lui se va umple de seva puternică a timpului său; el va căta blând și iubitor în juru-i și va vedea pe cei umiliți și nedreptățiți, va pipăi rănile societății noastre, va vedea relele și dezordinea lumii și vieții de acum și nu va plânge lacrimi sterile, nici

de suflet, minte, scrupule sau cultură. Ea devine nocivă chiar și la cei cu calități spirituale superioare, pentru că puterea transformă, metamorfozează și îl face pe om de cele mai multe ori de nerecunoscut.

Din nefericire, se pare că la acest morbo nu sunt imuni decât foarte puțini oameni. Cei ajunși să dețină puterea, vor face tot posibilul de a nu o pierde, ea ajungând aproape un drog. Vor comite astfel ilegalități și compromisuri și vor recurge la orice fel de metode condamnabile și reprobabile pentru a o păstra. Se vor crampona de ea, vor trage cu dinții și unghiile de tot angrenajul ei sofisticat și diabolic, în ideea de a nu o pierde. Și nu vor ține cont de nimic, indiferent de răul ce-l vor produce, mai ales oamenilor de rând, a căror viață și destin se află, necondiționat, în mâinile și la cheremul lor.

Astfel se explică și situația dezastruoasă, fără precedent, în care societatea românească se găsește în aceste momente. Lupta acerbă pentru putere, pe care din decembrie 1989 nu o mai potolește nimeni și nimic, antrenează toate structurile de viață socio-politice, civile, militare și chiar culturale, lovind în liniștea, bunăstarea și siguranța omului de rând, creând traume colective grave și multiple. Mai mult ea pune, pe mai departe, într-un evident pericol, însăși condiția sfântă de integritate și neatârnată teritorială și de neam, a ceea ce mai însemnă încă, Țara și Națiunea.

Pentru că lupta pentru putere este dură și nemiloasă, ea putând deveni un tăvălug orb, inconștient și distructiv, în urma căruia, conform uneia dintre cinicile „grăiri” ale lui Zarathustra: „Cei slabi și neisprăviți trebuie să piară”

„Din publicistica mea”

Târgoviște, „Realitatea Dâmbovițeană”, 2002

nu va blestema, desperat, căci în el va palpita concepția unei lumi mai bune; glasul lui va vibra de sentimentul adânc al solidarității și de însemnătatea chemării lui în mijlocul nostru.

„Versul lui va răsună ca o trompetă de luptă și sub farmecul cântecului său dătător de putere și de lumină, inimile noastre vor tresări ca dintr-un somn și cuvântul lui profetic, privirea lui inspirată ne va arăta, în fața ochilor noștri extaziați, lumina uimitoare a unui ideal măreț, un splendid, un grandios răsărit de soare, peste-o lume și-o viață nouă!” (Alexandru Vlahuță).

Va urma

FILOZOFIA MEA (XXI) sau INCHIZIȚIA DIN PRESĂ

Anton GAGIU

„Unde-i minte-i și prostie” spune o vorbă din bătrâni. Sunt nenumărate exemplele, mai vechi și mai noi, care-i demonstrează veridicitatea, sau altfel spus o confirmă. De ce am început așa? Pentru că voi vorbi despre o branșă care se consideră o „putere în stat”, nu are importanță a câta, dar se consideră... o putere.

Cu alte cuvinte, chiar dacă nu direct, ci prin „alții sau altele”, adică prin interpuși care aparțin altor puteri, poate să frângă destine, să răstoarne situații, să pună oameni pe fugă, să-i îngenuncheze la propriu, să alunge, să murdărească, să terfelească și apoi să se spele pe mâini. Are vreo importanță adevărul? Împrejurările unui eveniment înseamnă ceva? Consecințele și ele? Nu. De ce? Simplu: un neadevăr rostogolit, nu poți să-l mai ștergi niciodată, pentru că e ca o rană produsă, fizic vorbind, rămâne cicatricea.

Am căutat în istorie, cine mai făcea așa? Cu atâta intensitate și fără consecințe pentru cel care produce răul, doar INCHIZIȚIA. Ce înseamnă „Inchiziție”? Să privim în DEX: în limba latină – inquirare - a cerceta; inquisitio - cercetare. Bun, pornind de la denumire intenția e bună, dar realitatea era cu totul alta. Inchiziția era constituită de fapt din tribunale ecleziastice care intenționau să combată erezia comisă de creștini botezați (bine, am zice noi!), numai că aceste tribunale în frunte cu șefii lor, de fapt un cler cu un anumit rang bisericesc puteau considera „eretic” pe oricine sau mai bine zis pe oricine de care voia să scape el, clerul sau conducătorul statului respectiv, un cap încoronat pentru că acesta „ereticul”, îi era potrivit. A debutat în sec. al XII-lea în Franța (unde altundeva?) și a dăinuit câteva secole nu numai acolo, și în Spania în republicile de pe teritoriul Italiei de azi. A fost abolită ca instituție abia în secolul al XIX-lea după războaiele napoleoniene din Europa. Să te ții abuzuri timp de secole! Oameni de știință, personalități politice, conducători fie ei bărbați sau femei sub diverse pretexte au sfârșit în temnițele acestei monstruoziții, în ștreangurile comandate de ea, sau undeva în locuri uitate de lume, adică au fost trimise în surghiun. De ce am făcut această paralelă care poate părea exagerată? Și poate că este pe

alocuri, dar are și similitudini care ar trebui să dea de gândit. Cuvântul rostit are o anumită putere, cel scris are o putere și mai mare, dar cel rostit poate fi la radio sau la tv și atunci poate depăși cuvântul scris. Vreau să spun că în zilele noastre vorba nu mai este... „volens” pentru că rămâne pe suporturi magnetice pentru mult timp. Și în acest caz ce ar trebui făcut, sau cum ar trebui? Nu are nicio importanță pentru unii, pentru care deontologia nu există, ci doar acea remarcă utilizată ca motiv de... bălăcăreală „ești persoană publică, SUPORTĂ”. Cu alte cuvinte eu (adică ziaristul) am puterea de a arunca cu vorbe peste tine, persoană publică și nu-mi pasă dacă ceea ce spun este parțial adevărat sau nu e deloc, pentru că puterea cuvântului e la mine. Dar, se mai spune „îți dau drept la replică peste o zi sau o lună, poate un an și dacă nu vrei, să fii sănătos!” Desigur veți spune, au fost cazuri în care lucrurile s-au tranșat în instanță și unii dintre păgubiți au avut câștig de cauză. Palidă consolare! Răul făcut nu se mai poate repara niciodată. De ce? Pentru că el, răul, asemenea unui bulgăre de zăpadă s-a rostogolit peste ascultători/privitori/cititori, i-a năucit, iar aceștia nu mai pot reveni niciodată la adevăr pentru că... pur și simplu nu-i mai interesează, iar despre procesul câștigat contra minciinoșilor știe doar... instanța care a dat soluția. Desigur ne putem baza pe teoria potrivit căreia, adevărul este doar unul, așa este, dar din nefericire acest adevăr e cunoscut doar de făptaș și martorii lui, unii însă nu vor să-l recunoască, iar alții din interes îl ascund. De ce? Pentru că așa e firea omului, duplicitară, se îndoiește uneori și de el însuși. Stau atunci și mă întreb, ce-i de făcut? Nimic. Pentru că pur și simplu nu se poate face nimic. Minciuna, delațiunea, e ca răul, face parte din viață. Cu alte cuvinte cum am putea deosebi „binele”, dacă n-ar exista „răul”? Acestea sunt părțile unui întreg, așa cum este și minciuna cu adevărul. Dacă nu ar exista minciună sigur nu ar exista nici adevărul. Ca să-l parafrazez pe nea Iancu aș spune că: „din această dilemă nu putem ieși”. Și chiar așa este.

Pentru că ce-am spus până aici este un dat și vine de la originile istoriei, iar pe parcursul ei minciinoșii și-au perfecționat mereu metodele de lucru, fapt ce a condus la un lucru periculos, adevărul n-a mai contat, încât la un moment dat te poți întreba, la ce bun să scoți la suprafață adevărul, dacă minciuna e la putere?

Numai pentru faptul că iubești adevărul trebuie să faci asta!

COLAJ LIRIC

Poezie fără frontiere ITHACA

Germain Droogenbrood

Gibraltar nu Gibraltar

Tremur ca o frunză

Se întâmplă foarte des, în fiecare zi,
să-mi bată nostalgia la ușa sufletului
și, după ce îmi sună telefonul
să mi se pară că te aud, draga mea
mamă:

„Sufletul meu, să te îmbraci bine, e
frig afară,
nu te osteni prea tare, să ai grijă de
tine!”
Apoi, mă simt păzită și nu îmi mai
este frică,
glasul ei mă transformă într-o
copilă...

Mama mea nu mai poate veni înapoi
iar eu sunt slabă, singură, nu mai am
aer,
nu mă mai poate mângâia cu privirea,
dragostea ei nu mă mai poate salva.

S-a dus departe, pentru totdeauna,
nimeni n-o poate înlocui în inima
mea,
nu ne mai putem bucura împreună,
nici chiar o lacrimă nu mai putem
împărți.

Am mereu acest straniu sentiment,
tremur ca frunza și aștept,
de fiecare dată când îmi suna
telefonul, mamă,
vocea ta mă va mângâia precum o
boare.

IRMA KURTI, ALBANIA-ITALIA
Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Progres tehnologic

Când tehnica se va înstăpâni
peste interacțiunile umane,
nu numai înlesnind,
ci înlocuindu-le cu totul,

Când nu vom ști cum să comunicăm
decât pe celular sau prin calculator
și orice fel de intimitate omenească
va juca doar un rol secund,

Când pruncii nu vor ști cum să se
joace împreună,
ci fiecare pe cont propriu, în lumea
electronică,
iar mamele la sân nu vor mai alăpta
decât cu ochii ațintiți pe vreun ecran,

Când nu vom mai întâlniri
o altă șansă de a perpetua
rasa umană decât prin fertilizare in
vitro,

atunci vom fi pierduți.

THÓR STEFÁNSSON, Islanda
Traducere Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Deasupra foișorului de pe creastă,
în care mi te închipui dormind,
luna crescândă strălucește.

Soarele aruncă raze în vermillon
și nimeni dintre noi n-ar fi avut dreptate
de-ar ar fi pretins că urcă sau coboară.

Spre înalțuri, pe vecie, cele două
sfere și nordul geografic. Noi
vedem distorsionat, ce mințea ne arată.

Verdele înseamnă viață, deci,
ce văd și ce privesc e doar o seamă
de trunchiuri răsucite de pini.

Tu, lot dintr-un ogor; văzduh alb, lac
albastru
în care zgârie-norii se oglindesc,
cei în care noi doi, nedespărțiți, am
viețuit cândva.

Să mă cațăr pe munte,
să ies la soare, sau să alunec
în apă ispitindu-te înapoi?

Dibaciul lac reflectă un lucru al cărui
chip
are mai multă noimă
decât lucrul în sine. Cine sunt eu acum?

JANÉE J. BAUGHER, USA
Traducere Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

DEZVOLTAREA ARHITECTURII ÎN PERIOADA DE DOMNIE A BINECREDINCIOȘULVI VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

George ROCA

Abstract: *Evenimentele desfășurate în cadrul „Anului omagial Ștefan cel Mare și Sfânt - 2004”, dau respectul cuvenit împlinirii a unei jumătăți de mileniu de la trecerea în neființă a marelui voievod. După o domnie de 47*

de ani, 2 luni și trei săptămâni, cel mai eminent conducător al Moldovei se stinge din viață la data de 2 iulie 1504. Acesta, pe lângă mărețele sale fapte războinice care au dus la consolidarea statului pe care îl conducea, a încurajat dezvoltarea culturii, a artelor, a arhitecturii, devenind ctitor a peste 44 de lăcașuri de cult, fiind întrecut doar de Neagoe Basarab (46), după cum ne informează cronicarul Grigore Ureche. A mai construit cetăți, fortificații de apărare, case domnești și a făcut importante donații unor lăcașe de cult din afara perimetrului național. A contribuit la emanciparea condițiilor de trai a supușilor săi, câștigând respectul și iubirea acestora.

Cuvinte cheie: *Ștefan cel Mare, Moldova, ctitor, arhitectură.*

1. INTRODUCERE

Ștefan cel Mare a ajuns la conducerea Moldovei la data de 14 aprilie 1457, într-o perioadă destul de tulbură, în urma înlăturării de la domnie a lui Petru Aron, cel care închinase țara cotropitorilor turci prin acceptarea plății tributului către Poartă. Integritatea și supraviețuirea țării era amenințată atât pe plan intern, prin dezbinările și rivalitățile marii boierimi, cât și pe plan extern prin lupta impusă de puterile vecine - Polonia, Ungaria și Sublima Poarta - pentru dominație asupra Moldovei și stăpânirii zonei Mării Negre. De asemenea trebuiau stopate incursiunile popoarelor barbare, venite din est, care amenințau tot mai des stabilitatea țării.

Moldova, pentru a fi recunoscută și aliniată celelalte țări civilizate ale Europei, trebuia să dovedească că este în stare să își consolideze poziția ca stat, să își păstreze independența și să se integreze în sistemul valorilor europene. Pentru noul domn, devenea imperios, să-și

concentreze atenția asupra unor obiective precum, modernizarea și învigorarea țării, crearea unei armate puternice, dezvoltarea economiei, a comerțului, îmbunătățirea relațiilor diplomatice și construirea unor alianțe durabile cu cât mai multe state. De asemenea, voievodul Ștefan cel Mare, a pus un accent deosebit pe dezvoltarea culturii, arhitecturii și artelor (încurajând în special pictura religioasă). Istoriografia a deținut un rol important, în acea vreme fiind scrise importante istorii ale Moldovei (Cronicile de la Putna și Bistrița).

Dezvoltarea arhitecturii a luat un avânt extraordinar, datorită faptului că se cerea o schimbare în arhitectura tradițională care nu mai satisfacea cerințele epocii. Până atunci, aceasta era bazată pe folosirea lemnului ca material de construcții. Modernizarea a oferit tehnici și materiale noi, cu o durabilitate mai mare în timp și cu o ornamentație mai plăcută ochiului. De aceea unele construcții din acea vreme au ajuns să dăinuie până în zilele noastre și să devină elemente de istorie vie, mândria patrimoniului național românesc, multe dintre acestea figurând pe lista obiectivelor protejate de UNESCO.

2. ARHITECTURA EPOCII ȘTEFANIENE

Referindu-mă la acel mult discutat stil al epocii ștefaniene, impus de marele ctitor construcțiilor din perioada domniei sale, putem observa că acesta este un stil specific local, integrat cu subtilitate în arhitectura acelei epocii de medievalitate târzie. Cu toate că mă consider un novice în domeniul arhitecturii, aș îndrăzni să numesc arhitectura moldovenească din perioada de domnie a lui Ștefan cel Mare, „arhitectură ștefaniiană”, în loc de „arhitectura epocii ștefaniene”. Aș face acest lucru nu numai pentru a aduce un omagiu marelui voievod, ci și pentru a sublinia importanța acestuia în istoria arhitecturii românești.

Pe parcursul timpului, creația arhitecturală a acelor locuri a fost insuficient de cunoscută marelui public consumator de istorie și de frumos. În ultimele două decenii, însă, s-a pus un accent mai mare pe prezentarea și integrarea acesteia în tezaurul mondial al monumentelor de valoare artistică unică. Această epocă dezvoltă celui care o cercetează, diferitele sale aspecte de o impresionantă valoare. Este o epocă de modernizare locală, de febrile căutări inovatoare, de integrare în tradiția și civilizația evului mediu, o epocă în care își fac apariția noi forme, trăsături stilistice și experiențe constructive nemaîntâlnite până atunci pe acele meleaguri. Activitatea ctitoricească se afirmă cu precădere printr-un stil în care elementele arhitecturale de influență străină se îmbină cu tradiția autohtonă, rezultând creații de o estetică deosebită. Aceste elemente au menirea de a fi ligamente între aceasta și arhitectura bizantin-orientală sau cea occidentală, aducându-și aportul chiar și până în zilele noastre, la promovarea imaginii țării și integrarea acesteia în rândul

țărilor civilizate cu bogată tradiție istorică.

Arhitectura epocii ștefanienă poate fi așezată la loc de cinste alături de alte realizări ale marelui domnitor precum: emanciparea statului moldovenesc, păstrarea independenței față de turci și câștigarea respectului conducătorilor altor state. Aceste fapte au creat o mai mare stabilitate politică, economică și au dus la dezvoltarea culturii, artelor și a înfloririi civilizației pe acele meleaguri. Nu este de mirare că însuși personalități de seamă ale acelor vremuri l-au admirat și i-au spus cuvinte de laudă, precum Papa Sixtus al IV-lea, care i-a dat titlul de: „Atlet a lui Cristos”. Toate acestea au dus la obținerea unor legături puternice, atât cu vecinii cât și cu țări europene mai îndepărtate geografic, având ca rezultat încheierea a unor bune relații diplomatice, de prietenie sau chiar alianțe.

3. CTITORIILE

Majoritatea edificiilor construite în acele vremuri se caracterizează printr-o arhitectură de model popular românesc combinat cu elemente decorative de factură gotică și bizantină. Marele număr de monumente ridicate, cât și complexitatea problemelor tehnice și plastice cu care s-au confruntat constructorii acelor vremi, au făcut să prevaleze priceperea acestora în crearea unui stil propriu, unic, nu numai a acelei zone geografice ci și a acelei perioade de timp. Un exemplu concludent poate fi biserica „Sfântul Gheorghe” de la Voroneț, care prin stilul, frumusețea și unicitatea sa, încântă privirea. Atunci când a fost descoperită de iubitorii de frumos din occident, pe bună dreptate, a fost numită de aceștia laudativ, „Capela Sixtină a estului”.

În perioada epocii analizate în această lucrare se disting trei segmente ctitoricești bineconturate. Acestea sunt:

- construcții de apărare (cetăți, turnuri de veghe, etc.)
- construcții religioase (biserici, mănăstiri)
- construcții rezidențiale (case domnești, conace, etc.)

3.1. CONSTRUCȚII DE APĂRARE

Țara Moldovei a fost întemeiată pe la mijlocul secolului al XIV-lea, prin încheierea unei comuniuni între diferitele grupări de aceeași etnie, stabilite în aceeași zonă geografică, unite prin legături de neam, limbă sau credință. Atât moldovenii din Țara de Sus, cât și maramureșenii lui Dragoș-Vodă (stabiliți pe văile râurilor Siret, Bahlui, Suceava, Moldova, etc.) organizați în mici cnezate, aveau deseori de furcă cu cei care încercau să le cotopească pământurile. Acești năvălitori veniți din est, precum tătarii din Hoarda de Aur, treceau râul Nistru și produceau mari pagube locuitorilor, pustiind satele și înrobind populația. Pentru a face față acestor invazii, era absolut necesar o unitate a acestor mici formațiuni statale și dezvoltarea unei strategii comune de apărare.

Încă din vremea lui Petru Mușat (1374-1391) au fost

puse bazele unui sistem defensiv bine organizat, constând din cetăți solide, construite din piatră. Exemple concludente de acest fel sunt cetățile: Neamț, Suceava, Țețina, care aveau forma unui patruleter, având în colțuri turnuri de observație și atac, după modelul cetăților baltice, a căror influențe au ajuns în Moldova prin relațiile acestora cu Marele Cnezat al Lituaniei.

Printre primele obiective importante cu care s-a confruntat voievodul Ștefan cel Mare, încă de la începutul domniei sale, au fost acelea de a consolida și moderniza apărarea țării. Se cerea neapărat, crearea unui sistem de amenajări cât mai perfecționat, pentru a putea face față tehnicii militare folosită de inamici. În acest sens, s-a pus, în primul rând, un mare accent pe îmbunătățirea și dezvoltarea sistemului defensiv al frontierei de răsărit, cu precădere a cetăților de pe Nistru, Cetatea Albă (portul Moldovei la mare), Hotin, Soroca, Tighina, pentru a stăvili expansiunile străine, în special a tătarilor. De asemenea, s-a pus un accent deosebit pe construirea sau refacerea unor cetăți sau curți fortificate din interiorul țării precum: Bacău, Baia, Chilia (aceasta a fost reconstruită integral de Ștefan, în 1479, folosindu-se peste 800 de zidari și 17.000 de ajutoare), Cotnari, Crăciuna (fortificată în 1482 cu scopul asigurării unui avanpost împotriva turcilor), Hârlău, Iași, Neamț (înălțând zidurile de piatră la peste 20 de metri), Orhei, Roman, Siret, Suceava, Țețina, Vaslui, etc.

3.2. CONSTRUCȚII RELIGIOASE

Cele mai de seamă ctitorii din timpul domniei lui Ștefan cel Mare au fost cele de lăcașuri sfinte. La început, domnitorul, a avut grijă să refacă principalele mănăstiri ridicate de înaintașii săi în scaun: Bistrița, Bohotin, Chiprieni, Dobrovăț, Humor, Moldovița, Neamț, Probota și altele, ridicându-le construcții noi și oferindu-le danii în sume de bani, moșii, mori, iazuri de pește, prisăci etc.

În a doua jumătate a secolului al XV-lea s-au construit peste 44 de lăcașuri noi de închinare, precum mănăstiri, biserici și schituri, majoritate după fiecare victorie câștigată împotriva turcilor. Dintre cele mai renumite se pot menționa cele din așezările: Arbore, Bacău, Baia (Sfântul Gheorghe, numită și Biserica Albă, ridicată după înfrângerea lui Matei Corvin), Bădeuți (distrusă de armata austro-ungară în 1917), Bălinești, Borzești (Adormirea Maicii Domnului – din satul unde se zice că ar fi copilărit domnitorul), Botoșani, Chilia, Dorohoi, Huși (Sfinții Apostoli Petru și Pavel, rezidită în secolul al XVII), Iași, Hârlău, Milișăuți, Pătrăuți (lângă Suceava), Piatra Neamț, Pângărați, Popăuți, Putna (unde se află moaștele domnitorului), Rădăuți, Războieni, Reuseni (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, jud. Suceava, pe locul unde a fost ucis tatăl său), Siret, Suceava, Tazlău (de lângă Buhuși), Vaslui, Volovăț, Voroneț (biserica Sfântul Gheorghe, a fost construită pe locul fostului schit al călugărului Daniil Sihastru) și multe altele.

Ctitoriile religioase ale domnitorului Ștefan cel Mare, din afara perimetrului național moldovenesc, au devenit

adevărate simboluri de unitate națională a acelor vremuri. În Țara Românească, a construit o biserică la Râmnicu Sărat (Hramul Sfintei Parascheva) și alte două în Transilvania, la Feleac (Cluj) și Vad (pe râul Someș), care au devenit și scaune vlădicești. Demn de remarcat este faptul că domnul moldovean a ajutat la refacerea a mai multor așezăminte bisericesti aflate sub dominație turcească, un exemplu fiind reconstrucția mănăstirii Zografu de la Muntele Athos. Altor mănăstiri atonite, precum Vatoped, Grigoriu, Sf. Pavel și Costamonid le-a oferit ajutoare substanțiale în bani.

Mănăstirile moldovenești erau situate pe domenii vaste care conțineau în afara de pământul arabil, livezi, pășuni, păduri, vii și sate. Acestea mai pot fi întâlnite sub denumirea de lavre, denumire preluată de la mănăstirile de mari dimensiuni, apărute mai întâi în Egipt, iar mai apoi în Grecia și Rusia. O lavră împreună cu chiliile călugărilor care oficiau în cadrul său, formau o mică așezare rurală.

Datorită expansiunii otomane și a dușmanilor veniți din est, acestea erau construite precum alte complexe monastice din toate țările balcanice, sub forma unor ansambluri fortificate, după modelul celor de la centrul monastic ortodox de la Muntele Athos. Marea majoritate a mănăstirilor, dispuneau de propriul sistem de apărare, fiind inconjurate de ziduri groase de piatră sau cărămidă. În mijlocul îngrăditurii era situată biserică, iar pe lângă ziduri (în interior) erau dispuse chiliile călugărilor, depozite, magazii, case de oaspeți și locuri de refugiu (adăpostiri) pentru cei din afară în cazul când aceștia ar fi fost amenințați de primejdii. În Moldova, cetățile mănăstirești de zid, sunt înregistrate documentar și arheologic abia în ultima perioadă a veacului al XV-lea, începând cu 1481, data fortificării Mănăstirii Putna.

Bisericile moldovenești diferă de cele din Europa de vest datorită faptului că au mai puține ferestre și metereze, iar influențele stilului gotic sunt evidente doar la forma ușilor și ferestrelor. Datorită pictării pereților interiori și exteriori, acestea se aseamănă foarte mult cu biserici medievale bizantine întâlnite în Grecia, Serbia sau Bulgaria, iar din punct de vedere arhitectural, majoritatea acestor construcții dețin o formă trifoidală (triconc), specifică și stilului moldovenesc medieval. Acestea se mai caracterizează și prin armonie și eleganță în proporții, prin grațioasele turlă construite pe naos sau pe pronaos, prin acoperișuri compartimentate, prin sistemul de boltire cu arce piezișe (cunoscut sub denumirea de bolți moldovenești), și prin folosirea unor sisteme de ornamentare ale fațadelor cu arcaturi suprapuse și frize compuse din discuri sau butoane de ceramică smălțuită.

În arhitectura creștină, sunt folosite foarte des formele trifoidale, atât la desenul bazei lăcașului de închinăciune (plan triconc), cât și la cel al altarelor și a arcelor trilobate. Simbolizând crucea și Trinitatea, acest stil, care amintește de eleganța frunzei de trifoi, se zice că își trage originea tot de la Muntele Athos, a penetrat

în Moldova prin Serbia și Țara Românească, fără să fie însă, întâlnit prea frecvent în alte părți ale Greciei. Bisericile construite de Ștefan cel Mare, urmează reguli structurale clasice, având suprafațele împărțite în secțiuni bine definite:

❖ **Advonul (exonartex)**, sau pridvorul, este spațiul care precede pronaosul, având caracter introductiv. La început acesta era construit sub forma deschisă, delimitat uneori doar de o balustradă (Biserica Curții, Bălinești, ctitorită de logofătul Tăutu în 1493), sau de arcade susținute de stâlpi lemn sau piatră, care mai târziu a luat forma unei încăperi închise, prevăzută cu ferestre. Primul pridvor închis din Moldova a fost construit la biserică mănăstirii Putna.

❖ **Pronaosul (nartex)**, sau vestibulul, definește intrarea. Conform regulilor creștine, este situat în partea de vest a clădirii, având forma unei sălițe - vestibul. Până în secolul al XVI-lea, acesta era separat de sala mare a bisericii, printr-un perete plin, străpuns de o ușă.

❖ **Naosul (nava)**, este încăperea principală. Acesta se evidențiază deseori, printr-o boltire cu arce frânte sau diagonale (piezișe, apărute în Moldova la 1487). Este compus dintr-o sală având o suprafață plană (atribuită credincioșilor în timpul slujbei) și o parte mai ridicată numită soliu. Pe lângă pereți sunt situate stranele, unde stau cântăreții în timpul slujbei. Amvonul (mica tribună destinată preoților în timpul prediciei) fiind o caracteristică a catolicismului, a apărut la bisericile moldovenești, mult mai târziu decât la cele din Transilvania.

❖ **Gropnița și bașca (tainița)**. Foarte frecvent, în perimetrul dintre naos și pronaos se poate întâlni o mică încăpere boltită numită gropniță (camera mormintelor) în care este situat mormântul ctitorului și a familiei acestuia. Cel mai important monument funerar moldovenesc de stil gotic (înscris pe lista patrimoniului internațional) este cel al pârcălabului Luca Arbore, din biserică „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” din comuna Arbore, județul Suceava. Desigur, mormântul domnitorului Ștefan cel Mare, aflat la Putna este apreciat la aceeași valoare. Ambele morminte se aseamănă, fiind așezate sub un arcosoliu (o nișă arcată adâncită în grosimea zidului). Prima gropniță este atestată în 1466, la biserică mănăstirii Putna. Deseori, în zidul adiacent sarcofagului vom observa o scară în spirală care urca la bașcă (tainiță), încăpere foarte mică, secretă, destinată păstrării unor bunuri sau folosită ca refugiu.

❖ **Altarul** este orientat spre răsărit, făcând parte opusă cu pronaosul. Este partea cea mai sacră a bisericii, locul în care preotul săvârșește pe Sfânta Masă, misterele Liturghiei și în primul rând Sfânta Taină a Euharistiei. La început, absida principală (spațiul altarului), a fost despărțită de naos printr-o balustradă scundă numită cancel (cancellum), preluată de la bazilicile antice, care apoi a fost înlocuită cu tâmplă (templon), o despărțitură făcută din stâlpi sau coloane, între care se puneau draperii. Acest fel de despărțire a fost folosit în bisericile moldovenești până prin secolul

al XV-lea, când a fost înlocuită cu iconostasul, apărut ca o manifestare estetică a despărțitului și preluat datorită influențelor bisericii ruse. Acesta a luat forma unui perete din lemn sculptat, pe care sunt dispuse după un anumit canon, icoanele. Iconostasul este străbătut de trei uși, una mai mare pe mijloc, numită „ușa împărătescă”, bogat ornamentată, destinată în exclusivitate preoților, și două uși laterale, „ușile îngerești”, mai înguste, pentru diaconi.

Frumusețea și unicitatea elementelor arhitectonice ale bisericilor moldovenești construite în perioada de domnie a lui Ștefan cel Mare, împreună cu picturile murale, cu icoanele, cu bogatele decorațiuni, cu odoarele pe care le posedau, au dat acestor lăcașuri de cult o valoare deosebită, inestimabilă, devenind mândria și o parte importantă a bogăției spirituale a poporului român.

Este demn de menționat faptul că multe dintre bisericile și mănăstirile construite în acele vremuri s-au păstrat în bună condiție până în zilele noastre (precum mănăstirile Bistrița, Dobrovăț, Neamț, Putna, Voroneț și altele) spre bucuria și folosința urmașilor. Marea majoritate a acestora au devenind locuri sfinte de închinăciune și de pelerinaj ale creștinilor ortodocși autohtoni și bineînțeles importante obiective turistice.

3.3. CONSTRUCȚII REZIDENȚIALE

În perioada dezvoltării arhitecturii ștefanienă, alături de construcțiile de apărare și cele religioase, un rol important l-au avut construcțiile rezidențiale. Acestea se compuneau din curți și palate domnești, reședințe nobiliare (atât cele aflate în cetățile - orașe cât și cele situate în mediul rural unde aceștia dețineau moșii), case domnești și egumenești construite în cadrul imprejurimilor mănăstirești, conace și clădiri din perimetrul urban aparținând patriciatului orașenesc, meseriașilor, negustorilor sau oștenilor de frunte.

Se știe, printre altele, că în epoca ștefaniană în interiorul țării au fost refăcute și modernizate vechile curți fortificate de la Bacău, Cotnari, Hârlău, Iași, Pietra Neamț, Roman, Suceava, precum și feudele domnitorului din Transilvania, Cetatea de Baltă (județul Alba) și Ciceu (județul Bistrița-Năsăud), primite în dar de la Matei Corvin.

Zonele care cuprindeau satele dispuse în împrejurimile unei cetăți se numeau ocoale[9]. Pe teritoriul dintre Nistru și Carpați, Ștefan cel Mare a pus bazele unei rețele întinse de ocoale. Satele se supuneau regulilor de organizare dictate de cetatea de care aparțineau. Acest fapt a influențat în mod pozitiv organizarea administrativă, sistematizarea și arhitectura mediului rural, un exemplu fiind beneficiile pe care le aveau satele prin cunoștințele obținute dela cetățile, mănăstirile și conacele boierești din perimetrul cărora făceau parte.

Cercetările arheologice referitoare la construcțiile rezidențiale din această perioadă, demonstrează faptul

că majoritatea acestora nu au dăinuit peste ani, unele fiind afectate de calamitățile vremii sau distruse de invadatori, iar altele reconstruite, relocate sau modernizate parțial sau total. Cronicile vremii păstrează puține informații referitoare la aceste tipuri de construcții, datorită cărui fapt nu ne putem face o imagine întrutotul a felului cum arătau. Există totuși câteva mărturii, precum, vestitele case domnești ale lui Ștefan, de lângă biserica „Sfântul Gheorghe” din Hârlău, ruinele curții feudale de la Reuseni sau faimoasa cramă a domnitorului de la Cotnari (loc unde acesta trăgea din când în când să închine un pahar de vin în cinstea victoriilor de pe câmpul de luptă).

Aplicând metoda comparativă pentru a ne face o imagine asupra arhitecturii construcțiilor rezidențiale ne vom da seama că acestea urmau principiile de construcție a marilor cetăți și mănăstiri, având același caracter defensiv, fiind dotate ca și acestea, cu ziduri groase, cu porți solide specifice acelor timpuri istorice.

4. CONCLUZII

Ștefan cel Mare a impresionat nu numai oamenii din perioada domniei sale, ci și pe cei care i-au urmat până în zilele noastre. Cronicarul polonez Dlugosz îl elogia prin cuvintele: „*O, bărbat demn de admirat, întru nimic mai prejos ducilor eroici pe care îi admirăm, care cel dintâi dintre principii lumii a repurtat în zilele noastre o victorie atât de strălucită împotriva turcilor. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales funcția de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărârea creștinilor, pe când ceilalți regi și principii creștini trândăvesc în lene, în desfătări și lupte civile*”.

Dacă analizăm dezvoltarea arhitecturii în epoca ștefaniană, ne dăm seama că în această perioadă au fost folosite, pe lângă forme stilistice autohtone, și idei novatoare importate din arhitectura baltică, rusească, bizantină și occidentală. Toți acești factori, având în compoziție tradiție, influențe și inovație, au dus la crearea unui stil propriu moldovenesc, fapt care a reprezentat un moment de răscruce în consolidarea fenomenului arhitectural românesc.

Ștefan cel Mare a fost poate, cel mai prodigios ctitor din istoria poporului român. Cu sprijinul și cheltuiala faimosului domnitor s-au materializat forme artistice majore, precum pictura, sculptura monumentală și bineînțeles arhitectura. Acestea realizări, împreună cu consolidarea relațiilor diplomatice cu alte state și succesul în războaiele duse pentru păstrarea independenței naționale, i-au creat acestuia o aureolă de sfânt, o bună faimă, recunoscută însăși dușmanilor săi, cărora le-a câștigat nu numai teama, ci și respectul și admirația, înscriind astfel, una dintre cele mai strălucite perioade de glorie din istoria țării noastre.

FILOZOFIA, Religia și Știința (7)

PLOTIN (Neoplatonism)

Vavila POPOVICI

Continuare din numărul trecut

Noi știm despre Dumnezeu numai atât cât ne-a descoperit El. Dumnezeu este, pentru Plotin, Marele

Anonim, pe care nu-L poate numi nici un nume. Dumnezeu este prototipul etern al întregii frumuseți. Filozoful idealist italian Benedetto Croce (1866-1952) scria: „Numai o dată cu Plotin frumosul cu arta se contopesc într-un concept unic și se obține o concepție cu totul nouă; frumosul și arta se contopesc acum într-o pasiune și înălțare mistică a spiritului”. Frumosul, prin urmare, nu este altceva decât Spiritul în starea lui de desăvârșire. De unde rezultă că Binele este superior Frumosului, așa cum Spiritul este inferior Binelui.

Formele vieții sunt produse din eternitate din Unul, formele inferioare au tendința înspre cele mai înalte, cele superioare înspre cele inferioare. Dumnezeu activează, sau, mai corect, El trebuie să acționeze în lume. El trebuie să se prefacă în lume, El rămâne ceea ce este; Dumnezeu este prezent în lume prin forțele spirituale. Acest lucru nu înseamnă că El se împarte, fiindcă ceea ce este spiritual nu poate fi împărțit. La fel și omul participă la Dumnezeu, dar numai în măsura în care acesta își face loc liber în sufletul său pentru a-L primi pe Dumnezeu.

Sufletul poate de asemenea să intre într-un raport intim și cu lumea ideală, care emană din divinitate. Omul este capabil să facă acest lucru datorită „Eros”-ului. Când sufletul este atras de către Eros spre lumea ideală, el începe să urce spre forme din ce în ce mai frumoase. Și aceasta numai printr-o stare extatică. Sufletul este chinuit de nostalgia Binelui, fiindcă sufletul este în esența sa bun. Răul își are originea în lumea externă, prin aceea că sufletul, sălășluind în corp, este murdărit de materie. Posibilitatea mântuirii sufletului se bazează, după Plotin, pe faptul că acesta este înrudit esențial cu Dumnezeu. „Ochiul n-ar fi văzut niciodată soarele, dacă el n-ar fi înrudit cu acesta; tot asemenea sufletul n-ar putea vedea frumosul, dacă el însuși n-ar fi frumos. De aceea să devină fiecare mai întâi asemenea cu Dumnezeu și frumos, dacă vrea să vadă Binele și Frumosul”. Frumosul, prin urmare, nu este altceva decât Spiritul în starea lui de desăvârșire.

Problema care l-a chinuit pe Plotin a fost reunirea sufletului căzut cu prototipul lui originar divin. Este semnificativ ceea ce istorisește Porfir cu privire la ultimele

cuvinte, pe care le-a spus Plotin către prietenul său pe patul de moarte: „Te-am așteptat, pentru a încerca să conduc divinul din mine spre divinul din univers”.

Iată câteva citate din lucrările lui Plotin:

„Legea divină este inevitabilă, căci ea are în sine puterea de a făptui ceea ce a fost decis. Cine o suportă este dus fără să știe spre cele pe care le va îndura stărnit de o mișcare nesigură pretutindeni în rătăcirile sale, și sleit după multe eforturi cărora li s-a opus, sfârșește prin a ajunge la locul convenit lui, având ca pedeapsă o suferință nevoită datorită mișcării sale. În lege se spune cât și până când trebuie să dureze suferința, și tocmai la încetarea pedepsei apare și puterea de a fugi din acele locuri, grație armoniei care domnește peste toate.”

„Universul inteligibil este doar rațiune și nu s-ar mai putea naște încă un altul care să fie doar rațiune, ci dacă se naștea un altul trebuia să fie inferior aceluia, nefiind rațiune, dar nici materie căci materia nu este ordonată, de aceea trebuia să fie un amestec. Cele la care universul acesta se oprește sunt materia și rațiunea, iar acolo de unde începe se află sufletul, care guvernează amestecul. Partea din suflet raportată la realitatea divină superioară rămâne neamestecată și nu are piedică în actul ei, după cum partea sufletului care dă viață corpului nu primește nimic de la el.”

„Partea irațională a sufletului acceptă răul, adică lipsa de măsură și excesul și defectul, din care provin ticăloșia și lașitatea și celelalte rele ale sufletului, afecțiunile involuntare care produc opiniile false, toate acestea determină sufletul să se gândească la cele pe care le evită și pe care le caută.”

„Natura rea este un fals, falsitatea primară și absolută; în schimb existența naturii divine este adevărata existență, astfel încât falsitatea este opusul adevărului și non-existența naturii rele este opusul esenței naturii divine.”

„Măreția sufletească înseamnă disprețuirea bunurilor lumești.”

„Frumosul din corpuri este ceva ce se face simțit chiar de la prima vedere, iar sufletul ca unul ce-l cunoaște, se pronunță, și după ce l-a recunoscut îl primește la el (...). Dar dacă se apropie de ceva urât, se retrage în sine, îl respinge și se disociază de el, deoarece nu este în consonanță cu el și îi este străin. „Emoțiile iscate în fața a tot ceea ce este frumos trebuie să fie: cutremurare, dulce amețală, dor, iubire și tulburare amestecată cu plăcere.”

„Sufletul nu e frumos decât prin înțelepciune.”

„Când materia devine stăpâna formei întruchipate în ea, o distruge și o corupe, aplicându-i propria natură, opusă ei, nu ducând recele spre cald, ci punându-și propria lipsă de măsură peste forma caldului, și diformitatea peste formă și excesul și defectul peste ceea ce este măsurat, până când va determina forma să fie a ei și să nu-și mai aparțină...”

„Înțelepciunea este gândire care doboară lucrurile inferioare pentru a înălța sufletul către cele superioare.”

„Materia nu este ființă, ci ea este un omonim al ei,

deoarece adevărata expresie a materiei ar fi neființă. Răutatea din suflet și formele ei sunt determinate de materia cu care este în legătură sufletul.”

„Moartea înseamnă a-ți schimba trupul, cum își schimbă actorul haina.”

„Experiența răului este o cunoaștere mai clară a binelui pentru cei a căror putere de înțelegere este prea slabă ca să poată cunoaște răul înainte de experiență”.

„Omul are viață completă când el posedă nu numai viața simțurilor, dar și facultatea de a raționa, și inteligența adevărată. (...) Omul înțelept nu are nevoie decât de el însuși pentru a fi fericit și a căpăta binele...”

Filosof păgân dar mistic, Plotin s-a dovedit preocupat de aflarea drumului spre Dumnezeu, ceea ce s-a dovedit o remarcabilă influență asupra unora dintre părinții Bisericii creștine, ca de pildă asupra Sfântului Augustin. Lectura scrierilor lui Plotin i-a hotărât convertirea la creștinism.

Influențele plotinismului se descoperă până și în concepțiile gânditorilor contemporani, deoarece – așa cum afirmă filozoful francez Pierre Hadot (1922-2010) – „pentru noi, viața și opera lui Plotin sunt o chemare în sensul în care Bergson vorbea despre o chemare a misticilor”. Prin urmare, concluzionează Hadot, cu toate că „omul modern este mai divizat în lăuntrul său decât omul plotinian”, el poate auzi chemarea lui Plotin, firește, nu pentru a prelua întocmai „itinerarul spiritual descris de *Enneade*”, ci pentru a accepta „la fel de curajos ca și Plotin, toate dimensiunile experienței umane și tot ce este misterios, indicibil și transcendent în ea”.

Prin comentariile și mai ales prin modul de viață al lui Plotin, „platonismul rațional se reîmpacă definitiv cu platonismul religios”.

Eminentul exeget francez, de pildă, vine în eseu dedicat lui Plotin cu alte precizări din viața filozofului: „Nu împotriva trupului lupta el, ci împotriva unui exces de vitalitate a trupului, care ar risca să dezechilibreze sufletul în pornirea lui spre contemplarea Binelui”. Prin urmare, omul pornit pe calea desăvârșirii trebuie să devină nepăsător la durere și la plăcere, sau – ca să ne folosim de cuvintele lui Hadot – „trebuie deci să se obișnuiască să dorească suferința și durerea cât este tânăr, ca să nu fie luat prin surprindere la bătrânețe, când acestea vor veni în mod natural”. Acesta, ne spune Hadot, este prototipul unui exercițiu spiritual, cunoscut de stoici sub numele de premeditare: „Filosoful trebuie să-și dorească să treacă din vreme prin întâmplări neplăcute, pentru a le suporta mai ușor când vor veni pe neașteptate”, căci numai astfel libertatea interioară va putea birui eventualele constrângeri și va deveni atotstăpânitoare.

Rezultat al experienței mistice, în care ochiul interior al sufletului nu vede decât lumină, convingerea lui Plotin a fost că putem ajunge la Dumnezeu numai prin transformarea lăuntrică a ființei noastre cu ajutorul virtuții. Rolul atribuit virtuții este atât de covârșitor, încât filozoful nu ezită să sublinieze: „Fără virtute, Dumnezeu nu este decât un cuvânt!”. În concepția plotiniană virtutea care ne conduce la Dumnezeu nu se poate ivi în suflet decât prin unirea cu Dumnezeu, ceea ce – sugerează Hadot – ne duce

cu gândul la subtilul paradox al prezenței divine: „Nu m-ai căuta dacă nu m-ai fi găsit!”, adică „Nu M-ai căuta dacă Eu n-aș fi în tine”.

Concluzia la care ajunge Plotin este cât se poate de încurajatoare pentru cineva angajat pe calea desăvârșirii: Lumea spirituală nu este altceva decât eul cel mai profund, iar omul poate ajunge la ea prin retragerea în sine!

După Bergson, a ști să privești lumea sensibilă înseamnă „a prelungi viziunea ochiului cu viziunea spiritului”, cale cu ajutorul căreia putem să trecem dincolo de aparențele materiale.

Însuși Pierre Hadot recunoaște în Postfața la Plotin că i-a trebuit ceva timp până când a înțeles „rolul de intermediar pe care-l joacă Spiritul în raportul dintre suflet și principiul suprem – Binele sau Unul”.

Dacă teoria platoniciană a Ideilor intuiește misterul Vieții, se poate spune că lui Plotin îi revine meritul de-a fi elaborat noțiunile fără de care era cu neputință apariția unei filosofii a Vieții. Cu renumitul său stil „enigmatic și încâlcit”, Plotin ne învață că Viața este Forma ce se formează singură și că la Viață se ajunge prin contemplare, nu prin reflecție.

Grației Plotin îi atribuie un rol important. Cu ajutorul grației este pătruns fondul Vieții, prin urmare „Viața este grație deoarece Dumnezeu este grație”, sau cum se exprimă însuși filozoful: „Dumnezeu se face simțit de inimă în grație”. Grația mai poate fi considerată o mișcare care face bine, întrucât „dincolo de frumusețe se citește grația, iar dincolo de grație se întrezărește bunătatea”. Iar mai presus de Bine nu există nimic, de îndată ce Binele este totuna cu Dumnezeu, adică este Absolutul, este numai și numai lumină, este centrul și izvorul vieții...

Dar ce trebuie să înțelegem prin iubire? Ea este elanul infinit (efluviul) ce vine dinspre Bine și în iubire persistă intuiția infinitului. Iar dacă până în acest loc am descoperit atâtea și atâtea interferențe între filozofia platoniciană și cea plotiniană, modul cum concep iubirea îi desparte iremediabil pe cei doi mari gânditori. O diferență rezultă din modul cum cei doi gânditori concep iubirea trupească. Dacă pentru Plotin iubirea trupească nu este decât una dintre căile de ascensiune, căci iubirea omenească este dăruită de Bine și deci iubirea plotiniană este iubirea nemijlocită a Binelui, pentru Platon iubirea față de frumusețea trupului reprezintă mijlocul principal și totodată indispensabil al experienței filozofice.

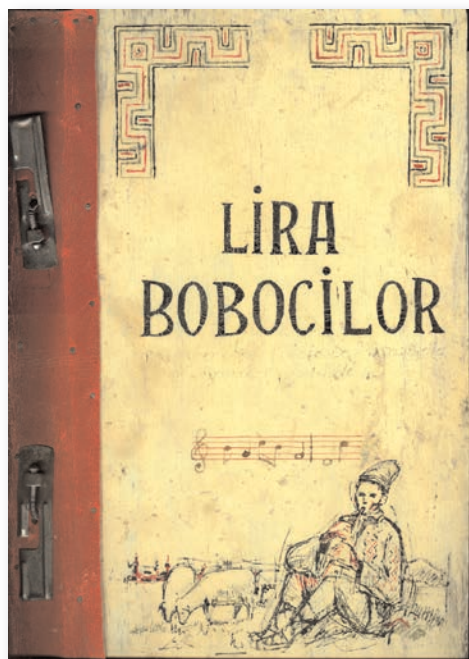
În fine, aflăm de la Hadot că o altă deosebire decurge din faptul că iubirea platoniciană are o tonalitate masculină: este posesivă, nerăbdătoare și neliniștită, în timp ce iubirea plotiniană – o iubire esențial mistică, are o tonalitate feminină: sufletul este ființa îndrăgostită, care fie caută, aleargă și tresaltă, fie se comportă aidoma unei fecioare ce vrea să rămână în casa Tatălui.

Plotin a susținut că „în privința morții, înțeleptul trebuie să se călăuzească după principiul că moartea este mai bună decât viața cu trupul”, ceea ce înseamnă că înțeleptul are capacitatea să se detașeze de tot ce este

→ Continuare în pag. 15

CONTEMPLÂND LIRA BOBOCILOR (SERBIA)

Brândușa JUICĂ

O moștenire inedită, care îmbogățește patrimoniul cultural al românilor din Serbia, a văzut de curând lumina zilei. Ne referim la volumul „Lira bobocilor”, o culegere de cântece populare românești din Satu Nou, realizată de Radu Flora încă la mijlocul secolului trecut.

„Lira bobocilor” a apărut sub egida Editurii Societății de Limba Română din Voivodina – Republica Serbia și aparține bunurilor culturale care prind viață în anul când marcăm câteva evenimente deosebit de importante pentru istoria noastră culturală, și anume: un secol de la nașterea lui Radu Flora și Vasko Popa, șapte decenii și jumătate de la fondarea Revistei Lumina și șase decenii de activitate rodnică și continuă a Societății de Limba Română. Beneficiem de această avuție grație moștenitorilor omului de știință Radu Flora, domniilor lor Steluța Mulić și Viorel Flora, precum și a actualei conduceri a Societății de Limba Română.

În dicționarul limbii române cuvântul lira/liră este însoțit de mai multe sensuri. În cazul nostru,

adică atunci când vrem să ne apropiem de „Lira bobocilor”, găsim un înțeles unic, acesta fiind cântecul bobocilor, adică al locuitorilor din Satu Nou. E un cântec străvechi, încărcat de miresele timpului și, totuși, atât de nou pentru noi și vremurile noastre. Este împletit din doruri stinse și nestinse, din rugăciuni și blesteme, din trăiri și tresăriri, toate adunate în sufletul omului din popor, care s-au revărsat în văzul lumii atunci când și-au găsit făgașul prielnic. Cântăreții populari și-au purtat cântecele cu ei și le-au spus lumii în diferite situații și moduri. Unele dintre ele s-au transformat în cuvinte scrise și apoi în moșteniri, dar, desigur, cele mai multe au pierit odată cu cei plecați în lumea fără dor.

Creațiile populare de acest gen au ocupat de-a lungul timpului locuri binemeritate în cercetările și studiile multor oameni de știință din lumea întreagă. Aceștia au relevat și argumentat multiplă lor importanță și valoare. În acest context ne aducem aminte de filosoful și poetul german Herder[1], care a consemnat într-unul din studiile sale următoarele: cântecele sunt arhiva poporului și prin ele popoarele se descriu singure.

Ne cufundăm în lumea cântecului bobocilor cu smerenia cuvenită, pentru a nu tulbura liniștea ciobănașului care stă de veghe, alături de veșnicul său fluier, în ilustrația de pe copertă.

Răsfoind, apoi, cele 291 de pagini ne lăsăm ademniți de mirajul unei lumi bântuite de vitregia uitării. Însă, cântecele (de dor, de drag, de jale, de bucurie, de despărțire ...) și descântecul (de bubă, de cuie, de giuochi, de izdat) ne amintesc încă o dată de nemurirea neamului românesc.

Cântecele cuprinse în culegerea „Lira bobocilor” reflectă „sub orice formă, gustul sentimentul sau inteligența omului nostru și nevoia lui de modelare artistică a vieții și a mediului său.” Acest adevăr, pe lângă alte informații, îl desprindem din Prefața volumului, care poartă semnătura dr. Radu Flora. În același loc găsim date despre identitatea și evantaiul tematic al celor 372 de specimene folclorice cuprinse în această culegere. Sunt creații originale cu iz bănățean, neatins de poluare, care, conform afirmațiilor prefațatorului și culegătorului, au fost preluate de la generațiile anterioare, de către cântăreți excelenți. Ei și le-au însușit ca fiind ale lor fiindcă le interpretau, dar au contribuit în același timp la rafinarea versurilor.

Fie că sunt balade, cântece satirice, strigături ori doine, cele mai autentice creații au luat naștere în anturajul unor personaje, întâmplări fericite și tragice din locul de viațuire al bobocilor. În același

context se așază obiceiurile și tradițiile de sărbători, de nuntă, cătănie, înmormântare.

Adâncindu-ne în lectura cântecelor, ne alegem și cu farmecul graiului bănățean, o altă componentă a patrimoniului cultural imaterial, care a ținut laolaltă românii de pe aceste meleaguri. Vom reproduce doar câteva versuri argumentative, preluate din Numărătoaria Marie: „*Maica Priacista/ S-o luat pîn fuoc arzînd,/ Pîn spini înspinînd,/ Pîn acie – mpungătoare,/ Pîn topoare tăietoarie,/ Ungie lacrămi pica/ Bun grîu se făcia./*”

În același timp, din versurile cântecelor observăm că lumea străbunilor a fost altfel decât lumea noastră. Timpul curgea într-un ritm anume, dictat de legi nescrise, care stabileau rânduiala zilelor de muncă și a sărbătorilor, a credințelor, a diferențelor sociale și multe altele.

Rândurile de mai sus, care se referă la întâlnirea cu Lira bobocilor, reprezintă o exprimare neconvențională, departe de analiza sau prezentarea

culegerii, însă înzestrată cu înțelegerea, aprecierea și duioșia omului care se bucură de promovarea și afirmarea valorilor și bunurilor culturale și spirituale românești în spațiul multietnic și multicultural din Serbia în discuție și alte soiuri de vin, din afara zonei noastre. Mai ales că, la noi, ignoranța este cea care ne face să devenim lăudaroși fără nici un temei. Mulțime de gămani sunt convinși că dacă spun: am băut un vin de la Cotnari, nu poți decât să cazi în admirație pentru ei, deși e clar că habar nu au despre virtuțile și calitățile vinurilor.

În timp ce ascultăm cuvintele doctorului, ne regalăm cu vinul cel rubiniu, admirând simplitatea și naturalețea sa cu o puternică notă de originalitate. Reflexele violacee, mirosul de fân proaspăt cosit și cimbrisor care păstrează puritatea aromelor și gustul strugurelui, merg de minune cu friptura de miel și ne fac parcă puțin nostalgici, fiindcă iată, avem cu ce ne lăuda în materie de vinuri, dar nu prea știm să o facem...

→ Continuare din pag. 13

pieșor, pentru a putea privi lucrurile din perspectiva eternității.

Ce trebuie să înțelegem prin rău? Răul, ne răspunde filosoful încărcat de seninătate și detașare trupească, nu este străin de ordinea universului, atâta timp cât el este produsul acestei ordini. Căci răul nu reprezintă altceva decât lipsirea de Bine! Prin urmare, ne spune el, Binele și răul, respectiv pedeapsa și răsplata sunt în firea lucrurilor, adică în ordinea divină: „*Providența divină nu trebuie să facă așa încât noi să nu mai însemnăm nimic. Dacă Providența ar fi totul, dacă ar fi singură, n-ar mai fi nimic de făcut, și-atunci la ce ar mai fi ea Providență?*”

Ce trebuie să înțelegem prin rău? Răul, ne răspunde filosoful încărcat de seninătate și detașare trupească, nu este străin de ordinea universului, atâta timp cât el este produsul acestei ordini. Căci răul nu reprezintă altceva decât lipsirea de Bine! Prin urmare, ne spune el, Binele și răul, respectiv pedeapsa și răsplata sunt în firea lucrurilor, adică în ordinea divină: „*Providența divină nu trebuie să facă așa încât noi să nu mai însemnăm nimic. Dacă Providența ar fi totul, dacă ar fi singură, n-ar mai fi nimic de făcut, și-atunci la ce ar mai fi ea Providență?*”

Ca o paranteză introduc cuvintele gânditorului român Petre Țuțea: „*Eu cred că omul este făcut de Dumnezeu, și Dumnezeu nu a instalat nici un drac în el. (...) Binele și Răul sunt conceptele pedagogiei lui Dumnezeu față de oameni.*”

Plotin făcea distincție între răul particular (sărăcia sau boala) și caracterul universal al răului moral, susținând că omul trebuie să încerce atât binele cât și răul pentru a le putea deosebi cu folos: „*Anumite rele, bunăoară sărăcia și boala, nu le slujesc decât celor ce trec prin ele. Răul moral este însă de folos întregului univers: el ilustrează dreptatea divină și, prin el însuși, aduce multe alte foloase.*”

Astfel stând lucrurile cu acest mare gânditor, temeinic pregătit sufletește să-și părăsească fără regrete trupul ruinat, nu trebuie să ne mire că și-a însușit ideea platoniciană potrivit căreia oamenii sunt niște biete jucării ale zeilor, idee pe care însă o completează cu adaosul esențial că, în abordarea sa, jocul nu se mai practică decât în umbra exterioară a omului. În rest, conchide filosoful nostru cu o blândă ironie, nimic nou sub soare: Da, omul nu este decât o jucărie, drept urmare „*marile probleme ale oamenilor nu sunt decât niște jocuri*”, iar oamenii, aidoma unor actori, își interpretează rolul ce le-a fost încredințat de destin „*pe nenumăratele scene ale marelui teatru care este pământul întreg.*”

Plotin respingea cu tărie concepția stoică ce susținea că ar exista suflete rele din fire (Nu, afirmă el cu convingere, sufletul este fundamental bun!) și atunci ne punem întrebarea: Relele care ne fac viața atât de amară, de unde provin? Și Plotin reia cu ultimele puteri ale creației doctrina nivelurilor eului, afirmând cu putere că „*relele acestea se află în «animal», în «compus», adică în acea parte din noi în care nivelurile inferioare ale sufletului și trupului se amestecă între ele.*” Întrucât cel care trăiește în partea superioară a eului reușește să-și domine soarta, sfatul prietenesc al filosofului nu putea fi decât următorul: „*Omul nu trebuie să fie «compusul»: un trup însuflețit în care firea trupului domină...Ci ridicarea spre înalt, spre frumos, spre divin, cărora nimeni nu le este stăpân, aparținând celui alt suflet, celui străin de viața trupului.*”

Adevărul este că omul este legat de Divinitate prin conștiința sa ruptă din cea a Divinității, încât toată evoluția precum și degradarea sa, sunt consecințe ale strânsei sau slăbitei legături cu Divinitatea, pe care omul singur și-o cauzează.

POEME

Mihai MERTICARU

Geometria plecării

Intrând în zona stelei căzătoare,
în curând cerul amintirilor voastre
se va întuneca un pic,
slăvitul soare și toate planetele sale
se vor alinia să-mi dea onorul,
în timp ce eu, înveșmântat în al
renunțării
întuneric,
cu floarea uitării la butonieră,
lăsând în urmă o jumătate de inimă
arsă,
voi sări peste albia înnegurată a clipei
cea mult pasageră,
voi trece senin, prin orizonturile
nepăsării,
în cumințenia de dincolo de țărnițele
interastrale ale visării lumii
egocentrice,
să silabisesc valurile mării și
formula criptică a veșniciei,
să caut negăsitul și adevărul celor
nevăzute,
dintr-o orbită eliptică,
să deslușesc caratele nimicului și
utopiei,
de mine însumi, să mă rătăcesc
într-o sclipire de lumină și
să adăst la umbra unui ecou nelumesc
din miezul galaxiei minunilor
aurorale,
pudrate cu stele din împărăția divină,
să simt cum cântă pământul din mine
într-un illud tempus,
solfegiind notele alchimiei cosmice
divine,
să aud cum crește iarba indiferenței
peste veacurile adormite în clepsidra
fulgerată de tâlcurile ascunse ale
providenței,
să învăț pentru totdeauna sintaxa
tăcerii
de cremene până la declanșarea
trompetelor învierii...

Ești atât de pretutindeni

Ești atât de pretutindeni,
sunt atât de nicăieri,
tu ești ziua de armineni,
eu, ziua de alaltăieri.

ești duminica însorită,
sunt săptămâna de post,
ești misterioasă ispită,
sunt ca și cum n-aș fi fost.

ești lumina colorată,
sunt tăciune și cenușă,
ești minunea fără erată,
sunt jucătorul de pe tușă.

ești atâta de eternă,
sunt atât de efemer,
ești, în bezna mea, lanternă,
sunt un pic și am să pier.

ești culoarea mirobolantă,
sunt o simplă, ștearsă pată,
ești visata mea amantă,
sunt, dar n-am fost niciodată.

Cântec de dragoste

Mai dincoace de dincolo,
Cântă o fătucă solo.

Mai dincolo de dincoace,
Inima-mi, pe jar, se coace.

Peste-un deal și peste-o vale,
Numai cântece de jale.

Peste-o vale, peste-un deal,
Un fantastic areal.

Peste munți, până-n câmpie,
O speranță-n piept învie.

Din câmpie până-n munți,
Dragostea întinde punți.

De la munte până-la mare,
Doar din dragoste se moare.

Singurătatea mea

Singurătatea mea, o păpușă sfoasă
cu ochi albaștri furați din
nu știu ce aștri,
o fetișcană de o frumusețe botticelliană,
credincioasă ca a lui Manole Ană,
dar mult prea capricioasă
când o las singură acasă,

s-o împlânzesc, mă străduiesc fără
conținere
(să fie asta un semn de iubire?)
cu tot ce am la îndemână, nu plec
niciodată
la plimbare
fără s-o țin strâns de mână,
îi dedic cele mai frumoase sonete,
ca să n-o supăr, am renunțat
la multe fete,
îi citesc ultimele romane și nuvele,
o plimb, cu gândul, prin lumi paralele,
îi dăruiesc zilnic crizanteme japoneze,
îi inventez vesele lexeme
ca să se distreze,
din când în când, îi ofer luceafărul de
pe
cer
și, doar să nu plângă,
atâta îi cer.
ca s-o îmbun, invit niște musafiri,
(încearcă să nu te miri!)
un set de tăceri, o duzină,
că numai așa pot să-i spun
cât e de calină
acestei amante epustuflante...

Metafore ce țin de mână ideile să nu rățăcească

Al. Florin ȚENE

- Se spune că este frumos, nu ce este frumos, ci ce ne place. Dacă frumosul este receptat numai de *eu*, nu și de noi, nu este frumos. Această calitate trebuie să fie socială pentru a fi apreciată în acest sens. Asupra înțelegerii frumosului un rol important îl are felul cum îl percepe moda și societatea dintr-o epocă dată. *Frumosul* era altul în epoca sclavagistă, altfel în epoca medievală și altfel este perceput în epoca prezentă.

- Există două feluri de frumusețe: utilă și inutilă. Frumosul util este grație elementului *intelectual* și elementului *sensibil* de satisfacție resimțită: el este o anticipare a plăcutului prin perceperea unor mijloace bine organizate în acest scop; el satisface inteligența, voința și sensibilitatea; când acest triplu rezultat se produce, când utilul ne poartă dinainte la termen și la scop, finalitatea devine frumusețe utilă.

- Trebuie să fi poet în tine însuși pentru a iubi natura. Sentimentul poetic nu s-a născut din natură, este natura însăși, care apare transformată în oarecare măsură.

- **Nu privi-s-ar** putea să vezi, **Nu asculta-s-ar** putea să auzi, **Nu gândi-s-ar** putea să afli, **Nu lua hotărâri-s-ar** putea să greșești, **Nu umbla-s-ar** putea să te împiedici, **Nu alerga-s-ar** putea să cazi, **Nu trăi-s-ar** putea să mori. Citind aceste lucruri într-un ziar, mai completez cu: nu muri că s-ar putea să devii iarbă, să te pască vaca, laptele să-l bea o mamă care naște un copil. Și te naști din nou.

- Criticilor care critică de dragul de a critică, pentru ași arăta superioritatea, le spun: îi avertizez că încalcă perceptul moral, prin excelență; *iubiți-vă unii pe alții, cum spunea altă dată Alfred Fouillee*. În definitiv, dacă bunăvoință este, și o datorie față de om, de ce nu am avea-o și față de operele sale, în care a pus tot ceea ce a crezut că are mai bun în el? Cartea scrisă, cât de imperfectă ar fi ea, este încă una din manifestările cele mai înalte a *eternei voințe de a trăi*, și în acest sens demnă de respect. Criticul care desființează o carte,

pe drept cuvânt, este gâde. (Criminal).

- A crea înseamnă a ști să fi în același timp subtil precum gândirea și real ca viața.

- Se spune că omul este stilul, atunci spun că viața este subiectul.

- Adevărata artă trebuie să pătrundă, dar să nu cuprindă.

- În artă e bine să nu te pierzi în prea multe detalii, fiindcă în loc să se completeze se anulează unele pe altele. Astfel, vrând să arate mai multe lucruri deodată se riscă să nu se vadă nimic.

- Caracterul unui om se dezvăluie și se apreciază **prin acțiune**, chiar dacă îl cunoaștem numai din discuție, până nu vedem persoana acționând nu putem spune că ne cunoaștem. Nu ne putem lăuda că ne cunoaștem pe sine dacă nu ne-am văzut la lucru.

- Dacă stilul este arta de a stârni interesul, eticul este echilibrul interesului. Dacă stilul este **arta** de a plasa gândul, eticul este felul cum îl plasezi. Stilul este de a scoate în evidență, de a transmite, de a spune totul de la autor semenilor săi în întregime. Însă, eticul este legea bunului simț care **cenzurează** scoaterea în evidență a ceea ce dorește să transmită autorul.

- Pentru mine **metafora** este o viziune iar **comparația** un silogism.

- Între frumos și poetic există o diferențiere. Frumosul rezistă mai ales în formă, în proporții și armonie, poeticul rezultă, îndeosebi, din ceea ce exprimă și sugerează forma, mai curând din ceea ce ne arată. *Frumosul se vede, poeticul se întrevede. Frumosul se aude, poeticul se ascultă.*

- Etimologic, se pare, că din limba latină vine cuvântul **cultură**. Rădăcina din care a derivat este verbul **calere**, ce înseamnă **a cultiva anumite lucruri**, cu înțelesul de a le *îngrijii*, pentru a le ameliora calitatea sau a le crește productivitatea. După mine, cred că vine de la credință, de la **cult**, de la ceremonialul impus de acesta. Cicero pune în discuție **cultura animi** prin această expresie înțelegea efort educațional cu efect în rodirea sufletului.

- Inteligența este abilitatea de ați folosi cunoștințele. Capacitatea omului de a rezolva prin gândire probleme noi. **Coeficientul de inteligență** se calculează: $C. I. = V. M/V. F \cdot 100$, din care $V. M.$ - este vârsta mentală și $V. F.$ - este vârsta fizică a copilului.

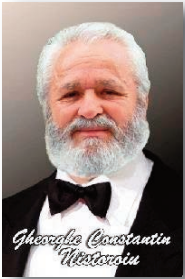
- Pentru un idiot gradul de inteligență este între 0-22; pentru copii eminenți gradul de inteligență este de 130 și peste.

FLORILE ÎNTRU MIREASMA LIRICĂ A MARILOR POEȚI

Gheorghe Constantin NISTOROIU

Continuare din numărul trecut

BOBOC și FLOARE- „M-ați cules,/ nu Floare deschisă/ dăruindu-se parfumată/ în lumină și soare,/ ci Boboc, taină purtând ascunsă/ ca într-o inimă,/ în petalele sale!...// Cu fiecare zi ce trece, crești mai mare!...// Și de pe fața-aprinsă de dorință/ se deschid tăcut./ - candidă gură mică la sărut - / două petale.../ **Nu te deschide Floare!.../ Taina frumuseții nemuritoare/ e-ascunsă în Bobocul de petale!...// În ziua în care vei zice veselă:/ „Astăzi sînt Floare!/ M-am dăruit luminii/ Și m-am scaldat în soare...”/ în ziua aceea,/ tainic, iubirea ta moare!...// Cu fiecare zi ce trece,/ să crești mai mare!/ **Nu te deschide Floare!/ Frumusețea tainică/ din inima caldelor petale/ s-o dăruiești/ Acelui-ce-nu-moare!/ Și totuși.../ fiecare.../ vrea... nu boboc să fie, ci Floare!...”** (Virgil Maxim, *Nuntașul Cerului – ISIHAS, S.C. „Sălajul”, Cluj-1992*)**

Dumitru Oniga, Fiul Frumoasei Bucovina, s-a despărțat brusc de la întâlnirea cu sinele, prin apropierea de Dumnezeu, de Maica Domnului, urmând calea spirituală, ca luminare harică, divină, prin poezia religioasă, cea a căutării și a aflării comuniunii întru sublimul Adevăr și Viață.

AVE MARIA- Tu, strălucire, Prea Curată, Sfântă,/ Rai sufletesc și taină negrăită,/ Dela-nceputul lumii sorocită/ Și Heruvimi și Serafimi, Te cântă.// Tu, vas ceresc, de-a pururi fericită,/ De duhurile rele neînfrântă/ Și sfinții Te slăvesc – binecuvântă,/ Maică, Fecioară, veșnic ești cinstită.// În mila Ta, o lume e cuprinsă,/ Lumina și iubirea, bucuria,/ Spre Tine, mâna noastră, stă întinsă// Ca să ne curmi păcatul și robia./ O candelă e și noapte aprinsă,/ În veci, Te preamărim, - Ave Maria!” (Dumitru Oniga, *lubiri – sonete*, Ed. Mușatinii, Suceava-2004)

Nichifor Crainic, marele Teolog, ne-a deschis prin poezia sa religioasă o mare Fereastră spre spiritualitate, prin taina lirică în care ne grăbim mai intens și mai curat spre Dumnezeu. Prin suferința sufletului și-a topit **aurul pur** al cuvintelor-slove, care arse în cupretorul de foc al temnițelor comuniste, să putem desluși mai ușor **platina teologiei** ortodoxe-mătuitoare.

FLOAREA SOARELUI- „Iconografice aureole/ Ce ardeți una-n toate celelalte,/ Comori din lut sorbite în corole/ Pe vârfulurile lujerelor nalte;// Imense revărsări de aurore/ În verzile câmpiilor velințe/ Și aurite hohote sonore/ Din rîsul înmiitelor semințe;// În dorul ei de-a năvăli în spații/ Magmatica străfundului ardoare/ Vă-nalță vilvătăi peste plantații.// Ca o procesiune de fecioare/ Cîntați-i dragostea în aclamații/ Cu fața către soare, către soare.” (Nichifor Crainic, *Șoim peste Prăpastie – versuri inedite create în temnițele Aiudului*, Ed. Roza Vînturilor, București-1990)

Lucian Blaga și-a întrupat cuvintele-slove doar în nimbul metafizic, fără trecere spre aura mistică, astfel că, cunoașterea a devenit doar cosmică, nu și divino-spirituală, în care pulsează printr-o infinitate de sensuri, strălucirea CUVÂNTULUI, pentru a fi exprimat în Aura Sa sublimă.

FLOARE DE VIȚĂ „Neglorioasă e această floare,/ Făcută din stamine și pistile,/ Fără de nici o urmă de petale./ Dar ce suav miros – de șapte zile/ M-atrage printre frunzele de viță!/ Este-n mireasmă ca o profeție/ A soarelui, adînc dormind pe vie,/ Și-a vinului ce-noronat de-arome/ Pe-un drum de toamnă caldă va să vie.” (Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. Minerva, București-1981)

Radu Cârnelci s-a născut la 14 Februarie 1928, în satul Valea lui Lal, comuna Pardoși, județul Râmnicu Sărat, în familia numeroasă a lui Nicolae și Dochia-Stanca. După școala generală și liceu, absolvă Facultatea de Silvicultură Câmpulung-Moldovenesc. Debutul literar s-a ivit în anul 1950, alături de elevul **Nicolae Labiș** în ziarul proletar „Zori Noi”. Anul 1963, îi aduce debutul editorial, *Noi și Soarele*, dar, simte vîpia socialistă, înăbușitoare și se retrage spre tradiționalism, spre natură, cu *poeme din și despre natură*, inspirație salvatoare, care îi deschide calea sonetelor și a poeziilor de inspirație istorică.

POEM LA FLOAREA DE LOTUS- ... ce floare-zee cu miresme stranii!/ cine o gustă-și uită acolo anii/ tot ce-a trăit: durerile, iubirea/ obârșia, nu simte despărțirea/ prietenii-s de ceață și dușmanii - / ce floare-zee cu miresme stranii...// ...tu ești asemeni: neintrînd în moarte/ din începuturi izvodind în soarte/ cea pură ispitire: chip de lotus/ mă bîntui cu chemările-ți și totu-s/ esență-a clipei care mă împarte:/ tu ești asemeni: neintrînd în moarte...// ...e-n mine floarea marilor delicii/ de timp uitînd, de ochiul gol al fricii/ sporind c-un vis edenu-acelei delte/ când florile în trupurile svelte/ imn cu miresme latină spre vicii: e-n mine floarea marilor delicii...” (Radu Cârnelci, *Poeme*, Ed. Biodova, București-2001)

Aurelian Benteoiu, ca toți marii Poeți ai Crucii s-a transfigurat în Gulagul temnițelor comuniste, prin suferință, rugă și poezie, ca lutul în mâna sacră a

meșterului-artist, devenind astfel, un „*vas mărginit care primește strălucirea infinitului*”, trecând din firescul existenței pământești, în suprafirescul creației, în care se contemplă Frumosul divin, alături de poet, neam și lume.

FLORI și LACRIMI - *Flori albastre, roșii flori,/ Galbene și albe,/ Voi ce-ați fost adeseori/ Bucuriei salbe.// Ai blândeții vestitori,/ Flori nevinovate,/ Sfânt prinose aduse, flori,/ Maicii Preacurate!/ Ghiociei și Toporași,/ Scumpe lăcrămioare,/ Sub ai primăverii pași,/ Așterneți covoare.// Flori de măr și de cais,/ Soli ai primăverii,/ Prevestiri de paradis,/ Crainicii învierii.// Din culori și din lumini,/ Voi, pe vremuri bune,/ În April peste grădini/ Aninați cunune.// Trandafiri și-nvolți bujori/ Cu priviri de soră,/ Fetele, și ele flori,/ Vă purtau la horă.” (Aurelian Benteoiu, *Zări și Zodii – Poezii din Închisoare*, Fund. Acad. Civică, București-2001)*

Virgil Mateiaș a intrat în sistemul carceral concentraționar cu o aleasă pregătire profesională, un caracter integru, expresie a moralei creștin-ortodoxe, având o viziune teologică a limbajului noțiunilor abstracte, pe care le-a adaptat suav, limbajului liric, condensat al imaginilor pure.

PĂPĂDIA- „*Din rodul ei, în curtea de obidă,/ S-a-nfiripat o mult umilă floare,/ S-a ridicat tiptil pe o tulpină/ Și s-a muiat în galbenul din soare.// A vânturat în iarbă puf de aur/ Ca-ntr-o livadă verde, odinioară/ Și a plecat Aiudul la plimbare/ Să-ntâmpine o nouă primăvară.// S-au mai ivit pe drum, curtenitoare,/ Cu părul blond și rochii de lumină,/ Nu-mă-uita, crăițe, margarete/ și parfumată noptilor regină.// S-au veselit, dar vine, vine toamna/ Și goluri cresc în noi și-n iarbă mică/ Pe câte-un petec de argilă stearpă/ Întâia floare, iar, se mai ridică.// Din tot ce-a fost plăpând, frumos și nobil/ În albul primăverilor tezaur,/ Ca pe-o cămașă verde zdrențuită,/ Mai stăruie, o pulbere de aur.” 10 dec. 1961, Aiud, izolare Neagra, etj.II. (Virgil Mateiaș, *Drumețule, oprește-te și vezi...*, Ed. Eminescu, București-1999)*

Radu Ștefan Demetrescu Gyr s-a asumat integral suferinței întru Neam, Patrie și Cer, simțind focul aprins, vâlvătaia, **vibrația Rugăciunii**, trăind-o plinar trup și suflet în fiorul poeziei Crucii, reușind să de-a aripi timpului spre a ne împinge spre **Cel-ce-e-mai-presus-de-timp**. Astfel, timpul creației se înscrie veșniciei, arzând liric, religios, dorința după **Cel-ce-e-dincolo-de-timp**.

FLORILE - „*Sînt flori ce-ți ies în drum să te sărute/ și-ți gîngure crîmpeie de voroave./ Altele mici, firave și gîngave/ au ochi adînci și-ntrebători de ciute.// Unele cîntă, altele spun snoave,/ cîrciumăresc zvelte și limbute./ Sînt flori ce parcă tremură lăute/ se spovedesc și-nchină cruci firave.// Sînt flori cu străluciri de spade goale,/ flori cu obraji și gene lungi de îngeri,/ flori îmbrăcate în platoșe și zale,/ flori prăbușite-n la-*

crimi și înfrîngeri,/ flori ce te muștră și te-nfruntă-n cale/ și flori care te iartă că le-nsîngeri.” (Anotimpul Umbrelor, Ed. Vreamea, București-1993)

Vasile Alecsandri a eternizat Clipa întâlnirii cu Dumnezeu, prin creație, făcând ca prezența vieții cotidiene să se verse în luminișul lacrimii surâsului, în tăcerea apelor cugetului, în undele spiritului, aducând sub licărul de rubin, o vădire firească, precum o admirabilă revărsare de har.

FLORIILE - *Iată zile-ncălzitoare/ După aspre vijelii!/ Vin Floriile cu soare/ Și soarele cu Florii.// Primăvara – ncântătoare/ Scoate iarba pe câmpii./ Vin Floriile cu soare/ Și soarele cu Florii.// Lumea-i toată-n sărbătoare,/ Ceru-i plin de ciocârlii./ Vin Floriile cu soare/ Și soarele cu Florii...” (Vasile Alecsandri, *Doine, Pasteluri, Lăcrămioare*, Ed. Erc Press, București-2009)*

Aurelian Gulea și-a picurat în sufletul-buchet de lăcrimioare, natura sa blândă, în care și-a împlinit ființa, menirea, slovia, prin care și-a priment în trăirea clipelor, splendoarea sa lirică, ca o icoană suavă, ce străjuiește cu mîngâieri de slavă, razele înflorite de har, cântec și lumină.

FLORIILE - „*Tumult e în Ierusalim,/ Cu finic mulțimile vin:/ Osana! Spre Fiul sublim/ Ei strigă. Ce tunet senin!// E cântec și floare în jur,/ Ci iartă-mă, înger iubit,/ O rază cerca-voi să-ți fur/ Din nimbul atît de dorit.// Oprește, dar, pasul mărunț/ Sub oricare ramură vrei,/ Altarele firii ne sunt/ Buni martori pe sfinte alei...” (Aurelian Gulea, *Imnurile Îngerului Păzitor*, Ed. „Viața Medicală Românească”, București-2002)*

Constantin-Aurel Dragodan a prefăcut veninul durerii abundent și permanent în temnițele odiosului sistem comunist, în vinul suferinței creștine, undelemn al prefacerii ortodoxe, o cuminecare a transfigurării printr-o meditație lirică de o înaltă rezonanță misticofilocalică.

FLOARE DE TAINĂ - *Lunecare-adîncă, lunecare lină.../ Undeva, aievea, sub azururi clare,/ Grație mlădie-n dulce legănare,/ Floarea mea de taină cîntă cu lumină.// Ci, răsadu-i fraged, tu l-ai pus odată,/ În pămîntul reavăn al grădinii mele,/ A crescut cu seva sîngerării grele/ Și cu ploii tăcute-n veghi prelungi udată.// Voltele de aur și-a deschis, minune,/ Tot parfumul-i moale lin cădelnițîndu-l./ În extaz, sub lujer îngenuncher gîndul/ Contemplînd-o-n lungă, mută rugăciune.// Știu că n-o să-mi afle nimenea misterul./ Pricepută, bună, mîna Ta de Tată,/ Răsădi în humă binecuvîntată,/ Floarea ce, solară,-mi luminează cerul.” (Constantin-Aurel Dragodan, *Itinerare în Lanțuri*, Poeme 1945-1964, Ed. Ramida, București-1992)*

Continuare în numărul viitor

POEME

Doina DRĂGUȚ

două râuri paralele

deodată ochii mei
au început să curgă
două râuri paralele s-au făcut
și curgeau, curgeau, curgeau
și nici maluri nu aveau
unde verzi în spațiu unduiau
eu priveam înstrăinată cum
pești verzi în sus și-n jos săltau
erau chiar și crocodili
mă gândeam atunci la Borges
ba și la Homer
auzeam o muzică difuză
din Oedip-ul lui Enescu
și simțeam cum totul
dispărea în mod treptat
iar problema timpului
era doar problema mea

din somn greu m-am desfăcut
și-am țâșnit către oglindă
ochii mei frumoși erau la locul lor
două boabe de smarald
mă priveau mirat și blând

aporia zenoniană

am pornit pe drumul întors
înapoi
cunoscut
cu un gând
neîntrerupt
prelungit asimptotic
până la cer
în căutarea punctului
de sprijin
al lui Arhimede
dar nu am ajuns niciodată
mersul se ramifica înfinit
în jumătăți de jumătăți
de măsură
gândul se multiplica înfinit
și atingea jumătăți de jumătăți

de cer
necuprinsul...
încăput în înfinit
cum să ajung
când intrasem cu totul
în aporia zenoniană?
(nici Ahile cel iute de picior
nu a ajuns broasca țestoasă)

ora comprimată

o imensă singurătate
într-o oră comprimată
în puncte ce converg
spre limita unui înțeles
ascuns în sine însuși
mă-nconjoară

într-o viață tulburată de dorințe
îndoelnic și profund
încerc să mă armonizez
cu lucrurile dimprejur
pe drumul ce se leagănă
printre valuri de lumină
ce se revarsă în cascade

sunt erori în orice adevăr
ca într-o tăcere ce întrerupe
curgerea continuă

zbor lăuntric

pe poteci necunoscute
cu închideri prelungite
în deschideri
într-o lume care scapă
timpului
pe distanțe approximate
cu măsura dorului
în profundă înțelegere
și posibilitatea de asimilare
a oricărui gând
cu o formă răsturnată-n așezări
trec venind în zbor lăuntric
c-un opal în vechi oval
ce deschide clipe adâncite

în mister
și parabole ce poartă-n ele
măreția unui sens ascuns

spre o ultimă finalitate
ce transcende
spre revelatoare
înveșnicire

profunzimi înșelătoare

cresc flori în profunzimi
înșelătoare
între semn și semnificație
și golul este o formă
iar un gând cuprins în fapte
modelează corpul
propriului destin

într-o perfecțiune
a pierderii sensului
urcând așezarea
între cer și cuvânt
nimeni nu te poate înșela
tu singur te înșeli
asupra celorlalți

punctul ce deschide calea

nicio posesiune
nu are valoare
iată descoperirea
goliciumii vieții
calea din trup
este un drum închis
mintea corporală
condusă de dorințe
află
în cele din urmă
inutilitatea efortului
germenele de lumină
este
punctul ce deschide calea

METAVERS [1]

Aura-Raluca BĂRBOI

Continuare din numărul trecut

Pe android nu îl poți deosebi de locuitori. Arată exact ca aceștia. Chiar dacă îl iei de mână, îl săruți sau chiar dacă îi verifici sângele, nu îți vei da seama că este artificial.

Reset: ∞ – Infinitul. Când Inima planetei Stelarys2.0 a pornit, ea a Resetat totul. Mai puțin mintea lui Cosmo și a Androidului Roderick[6].

Memoria noastră nu s-a resetat. Cred că puterea mea specială a împiedicat acest lucru. Din când în când, chiar și în acest moment sau în alte ocazii am simțit dubluri ale memoriei, timpului, amintirilor. Nu îmi voi pierde memoria chiar dacă voi fi afectat de Reset: ∞ – Infinitul. Ethereal.

Trebuie să fiu atent, pentru că memoria este o forță atât de intensă, încât poate să mă distrugă. Memoria este un labirint înțeles numai de mine. Androidului Roderick este doar o bucată din programul Inimii planetei Stelarys2.0.

Androidului Roderick porni programul Inimii planetei Stelarys2.0...

∞ – Infinitul WYOSS C, Wyolet Operating System Control, Stelaryan2.0.exe – Remote, Enviromental control program, Control is initiated. To an ideal Stelarys2.0. C-LOVER. Roderick nu aș fi putut ajunge până aici fără ajutorul tău. Îți mulțumesc. Cosmo a descoperit un Backup Data care a fost infec-tat de un virus. Nu poate fi restocat, so Deleting Data!!!

Este acesta un Virus?! Timpul plânge, Timpul doare. Visez? Sunt o bucată Stelaryană informatică prinsă într-o lume virtuală a unui program.

Sunt doar o MEMĂ prinsă într-o lume virtuală. S-au întâmplat multe de la ultimul upgrade. Centrul de comandă s-a activat. Tot ce trebuie să fac este să distrug virusii cibernetici după anumiți algoritmi. Lumea reală există în afara acestui program. Trebuie să o protejez.

Inimile noastre se sincronizează. Sunt în Sync. Muzica stelelor poate transcende timpul și spațiul. Aduce sufletele pereche împreună.

Curcubeu al speranței. Remote Access. WYOSS C. Wyolet Operating System Control, Connecting to host computer. Back in time. Initiating protocol. Pendulăm între vis și realitate. Stelaryenii au avut încredere în acest program. Acest network a adus pace și stabilitate în lume.

The hidden backup. Soarele artificial se naște. Floarea de cleștar a fost activată. FINAL LEVEL COMPLETE?? Nu este complet, este doar o iluzie creată de WYOSS C. Nori mitici violet învăluie văzduhul. Retrieve the data.

Dual revolutionary OSY Systems. Îți alegi viitorul. Nu aceasta înseamnă că visezi?!? WYOSS C Wyolet Operating System Control-ENGINE. Împreună putem câștiga. Restarting program. Initiating upgrade or downgrade.

ERROR Signal, forced format found, euristic format, embedded inside Wyolet Operating System Control-ENGINE. Core program. Sunt Inima planetei Stelarys2.0 Wyolet Operating System Control. Suntem compatibili. Numai eu pot rescrie algoritmul. Am autoritatea și semnătura necesară. Vom proteja această lume împreună deși sunt un Virus Cibernetic. Am fost creat să protejez această lume fragilă.

Ultima noastră speranță, ultimul nostru adăpost. Inimile noastre vor fi întotdeauna împreună. Te iubesc la infinit. Te voi aștepta. Chiar dacă voi aștepta o eternitate.

Siluate diafane apar în vortexul amintirilor. Stelaryenii nu au umbră. Parola este LUCE[7]. Scânteia speranței se aprinde. Ficțiunea și realitatea se exclud reciproc în această lume. Nu se pot accepta în același spațiu. Am simțit în acel moment o energie care se cristaliza. Magia încerca să mă ajute.

Când privesc stelele mă gândesc la tine. Un portal face legătura între lumea de vis și lumea reală. Star Lord. Pe un pat de trandafiri violet Guardianul portalului aștepta. The ultimate Dragon Awaits.

Sunt o MEMĂ. Cred că realitatea virtuală este locul de care cu adevărat aparțin, nu cred că mai aparțin realității. MEMELE sunt prințese ale cosmosului, în negură alunecă acum corabia viselor. Sufletul a căzut în abis. Acesta s-a sfârșit acum în mii de bucăți.

Unde este oare jumătatea sufletului meu? Ești o amintire în neant. Nu te mai caut. Pulsul vieții moare. În negură nu mai pot găsi dragostea ta. A murit iubirea. Ce oare mai poate aprinde scânteia dragostei?

Este începutul sfârșitului. Nimeni nu mă poate ajuta

să ies din noaptea nesfârșită chiar și speranța a murit acum pe când nu se zărește și nu este.

O STEA A APUS. Este steaua iubirii care s-a ofilit și plânge cu lacrimi de sânge. Soarele roșu visează. Un vis ce cutremură realitatea. Un vis ce zguduie iubirea noastră. Dacă vei fi steaua mea voi fi cerul tău. O floare este ascunsă.

Dacă însă te îndrăgostești de o stea, care se află foarte departe chiar față de cea mai îndepărtată floare, ești sigur că nu vei fi decât ars? Lordul a cerut un trandafir roșu. Am găsit însă un trandafir alb. L-am îmbibat cu sângele meu, al soarelui Roșu. Cosmo s-a luptat cu dragonul. A devenit puternic spre a o salva pe iubita lui. Ar face orice pentru iubire.

Mulțumesc că m-ai salvat, iubitul meu scump și drag. Timpul aici, împreună cu tine părea doar un vis. Nu doresc nimic altceva, decât timpul să mi-l petrec alături de tine. Până acum locuiam în lumi diferite. Nu exista nici o posibilitate să ne putem întâlni în realitate. Dar acum, în sfârșit te-am găsit. Îmi doresc ca acest moment să se continue la infinit, pentru totdeauna. Atât mi-am dorit.

Te iubesc pentru ceea ce ești. Numai tu ești cel care mi-ai adus lumina când plângeam singură în întuneric. Întotdeauna mă voi gândi la tine, chiar dacă ești departe de mine sau chiar dacă nu suntem unul lângă celalalt. Te iubesc. Nu uita, oriunde ai fi în această lume, eu tot te voi căuta până te voi găsi. Trebuie să te salvez din această lume care se va termina.

În această lume de vis un băiat și o fată s-au întâlnit. Numai ea este cea care acum poate controla soarta. Ei se îndrăgostesc. Am câștigat lupta dar oda-tă cu aceasta i-am câștigat și inima. Viața aici este ca un joc. Mergi dincolo de infinit. Urmează visele tale ele știu drumul.

Cosmo folosi EElemental SYmphonY una din-tre nenumăratele lui vrăji. Dacă însă va greși un su-net, simfonia nu va suna armonios fără notele muzi-cale corecte. În acest univers am fost înconjurat suav de lumina lunii. Magia este precisă la fel cum este tehnologia. Litere runice apar. În această lume magia ajută tehnologia, la studierea lumii înconjurătoare, a principiilor acesteia, originea și structura care guvernează lumea.

Magia ne dezvăluie minunățiile inaccesibile până azi nouă. Răspunde și întrebărilor existențiale cum ar fi: De ce existăm noi? De ce există această lume? Este singurul mod prin care omenirea a avansat și se poate îndrepta spre un plan superior al existenței.

Așa cum tehnologia are un limbaj al ei, așa și magia are ceva asemănător. Are gramatică și sintaxă. Cuvintele

cheie le ai înăuntrul ființei tale în subconștient. Magia este deasupra descoperirii adevărului din spatele existenței lumii.

Fără ajutorul tehnologiei nu am fi aflat că Inima singurei Stea-Planetă Stelarys2.0 cântă. Presiunile care au loc în interiorul ei cauzează vibrații care rezonază și apoi ajung la suprafață. Sound Waves. Noi suntem bucăți de stele. Inima lui Stelarys2.0 fredonează acum un cântec diferit.

Muzica are darul de a-i transporta pe oameni într-o altă lume. Cu ajutorul lui Time Shift pășești acum într-o altă lume, într-un alt univers. O clepsidră a apărut la orizont un alt fel de ceas, Inima Ceasului Turn.

Inițiere WYOSS C, Wyolet Operating System Control, Stelaryan2.0.exe — Unit7, cea care urmează. Timpul Dual se inițiază. Se activează secvența. Activare, începere, trecerea. De la Ceasul 1, timpul real la Ceasul 2, timpul imaginar. În această dimen-siune Timpul lui Chronos sârim de la modul normal la modul imaginar, Timpul relativ e DESCHIS.

Pe Steaua-Planetă Stelarys2.0 acest astru tehnologico-magic timpul imaginar este unul magic dar care există ipotetic numai în interiorul super-calculatorului. O simbioză a magiei cu tehnologia.

Pe aici nu ne uităm înapoi pentru mult timp. Încercăm să mergem înainte. Vom deschide noi uși și vom face noi lucruri deoarece suntem curioși. Iar curiozitatea este cea care ne salvează și ne arată noi drumuri.

Dincolo de infinit. Întâlnirea personajelor cu Naratorul. Un personaj a scăpat în realitate. Sunt Cosmo. Cine ești tu? Dar tu, cel de acolo care te uiți la mine? Am înțeles, ești naratorul. Oare ce personaj nu și-ar dori să se întâlnească măcar odată cu cel care l-a adus la viață?

Unde mă aflu? Ce lume este aceasta? Sunt doar un personaj care alunecă în vis prin paginile unei cărți dar mă simt așa de viu. Niciodată nu am simțit acest lucru.

Hei, sunt eu, Naratorul, te-ai lăsat învăluit de poveste și ai uitat de mine. Sunt undeva aproape de tine. Eu spun povestea.

Poți să nu mă crezi, dar îți voi spune totul. Voi spune povestea poveștilor. Poate este un mira-col. Acum să revenim la povestea noastră. Cosmo, este momentul să te întorci. Singura Stea-Planetă Stelarys2.0 are nevoie de tine și nu uita de Selene care te așteaptă.

POEME INEDITE

Raul ANCEL

Mă părăsesc culorile

Întâi m-a părăsit roșul
Odată pasiune puternică,
Oricât de multe demânda
L-am pierdut la comuniști,
terorii,
dictaturii
Acum e aici,
e războiul,
sângele nevinovat...
sânge ce nu revoltă...
A urmat verdele
Odată dăruire nelimitată
Ochii mamei din oglinda ciobită
L-am regăsit pe plaiuri,
în păduri,
în excursii
Acum mi l-au furat
salvatorii omenirii,
patronii adevărului...
cei cu progresive crezuri...
Mai apoi albul
Odată castitatea imaculată
Mânzul frumos al aventurii...
L-am regăsit în paloarea străzilor
în arșița toridă a verii...
lipit de fațadele blocurilor...
Acum îl detest zi de zi,
când vreau să-mi pieptăn,
c-o mână nesigură,
firele-mi din ce în ce mai rare...
Și mai apoi negrul
Odată ascuns de lună și stele
Culoare nedorită,
Evitată cu pioșenie
L-am regăsit la religioși,
În haina modestiei...
Acum e aici,
emblema urii,
a manifestațiilor...
a anarhiei...

Adevărat,
Multe culori m-au părăsit
pe rând... nu m-au plăcut...
În toamna târzie și-n soare
Găsesc portocaliul...
Poate el
Să-mi ațâțe speranța
Sau măcar
Să-mi readucă culorile
pentru care odată nu aveam
cuvinte...
Păstrez însă albastrul,
Măcar el să rămână
El ce e marea, cerul, ochii...
Ochii copiilor
Stele pe drumurile mele...
Lumina ce traversează veșnicia...
Liniștea adusă de ceruri...
El îmi e punct de sprijin...
Am azi doar o culoare ce-mi redă
Contrastul banalului...
Știu și eu, culorile se
amestecă
continuu,
neclare,
neobosite...
Alți oameni,
Alte obiceiuri,
Alte culori...
Aceleași denumiri...
Poate că așa mi se cuvine mie
De privesc în jur, blurat de
nostalgie.
(Și pot recunoaște sincer în sfârșit
Sunt culori ce bine că m-au
părăsit!)

Pe scurtătură de demult

M-am întâlnit cu mine
De demult, de acum mulți ani, știu
și eu,
Pe când nu-mi bănuiam al vieții
traseu...

Juca fotbal vis a vis de casă
O aștepta pe mama să-l cheme la
masă
Privirile ni s-au încrucișat
S-a uitat la mine lung, încurcat
Și fără să ezite
Parcă-mpins de ursite
A venit la mine-n fugă
Cu ochii-n lacrimi, în rugă
Cu mâini mici proptite la mine pe
gât
M-a strâns cu putere la piept,
Doar atât...
A rămas agățat, îl țineam de spate
Îi auzeam inima, tare cum bate
Cu picioarele pe talie mi s-a suit
Bântuit de emoții, roști gătuț
"Vino acasă, mama-i la pâine-î pe
drum"
Nu te rog, nu mama, nu noi, nu
acum...
L-am depărtat grijuliu
Într-un mod ce și mie-mi părea de-
a dreptul straniu...
El nu scotea un cuvânt
Eu eram adierea aceea de vânt

Valurile

Valurile ascunzând necunoscutul,
Vin din larg și bat la gura țărmlui.
Vin lent și sărută pământul.
Sărut calm, umed, lung, fierbinte.
Dragoste milenară...
Transformă liniștea în care te pierzi,
într-o liniște în care
te regăsești la fiecare 15 secunde...
cu un alt val...
Valurile... caută țărmlul...
ele știu sigur că nu există apă fără
mal... și nici mal fără apă...
acolo e țărmlul...
acolo sunt valurile...

Din volumul
„Simțiri - când rimate - când ba”

Tezaurul daco-roman de la Apoldu de Sus schimbă datele istorice ale etnogenezei poporului român din secolul IV!

Ionuț ȚENE

Recent presa noastră a publicat o știre devenită virală, despre un bărbat care a descoperit un tezaur de monede romane la Apoldu de Sus, lângă un loc numit popular "podul dracului", lângă calea ferată. Presa a subliniat spectacularul unei astfel de descoperiri din punct de vedere al numărului și valorii monedelor descoperite. Cum a reușit acest bărbat cu un detector de metale să dea peste tezaurul ascuns de 1693 de ani în pământ. Bărbatul din Sibiu a reușit să găsească 132 de monede romane și alte obiecte de dimensiuni mici, despre care se crede că ar avea 1693 de ani vechime. Undeva pe o stâncă era îngropat tezaurul. Monedele au fost predate Direcției Județene de Cultură Sibiu, urmând să fie analizate pentru determinarea perioadei din care provin. Experții au transmis că monedele par a fi din timpul domniei Împăratului Constantin al II-lea, de prin anul 340, valoarea lor nefiind încă stabilită. Importanța știrii nu este de fapt despre numărul și valoarea monedelor descoperite, ci despre valoarea istorică a descoperirii unui tezaur cu monede romane ascuns la circa 70 de ani de la retragerea împăratului Aurelian din 275 e.n. din Dacia Romană. Descoperirea acestui tezaur la Apoldu de Sus, aflat în inima Transilvaniei dovedește că viața romană, adică comerțul, meșteșugurile, agricultura și, în general, civilizația citadină și rurală a imperiului a continuat în Dacia și după retragerea aureliană

încă cel puțin câteva sute de ani. Un tezaur de 130 de monede romane din vremea împăratului Constantin al II-lea (3016-340 e.n.) – fiul lui Constantin cel Mare – a fost ascuns de un locuitor daco-roman în inima Transilvaniei, posibil în urma unui atac al unui trib migrator germanic. Istoriografia noastră susține că sudul vechii provincii Dacia romană a fost recucerit de Constantin cel Mare, la nord de Dunăre până la Munții Carpați. Descoperirea recentă a tezaurului de la Apoldu de Sus poate să reconfirme arheologic un control al trupelor imperiale romane în sudul Transilvaniei locuite de populația daco-romană. Roma dorea să o protejeze. Deci putem afirma că romanizarea a continuat astfel și după retragerea romană de la 275 e.n., cel puțin până după moartea împăratului Constantin al II-lea în 340 e.n., când se pare că locuitorul daco-roman ar fi ascuns acest tezaur. Este clar că în Transilvania circulau monede romane, iar descoperirile arheologice confirmă civilizația romană în sec. IV la o sută de ani de la retragerea aureliană. Mai mult, Imperiul Bizantin a controlat Dobrogea și Muntenia până în anul 602 e.n. Din punct de vedere lingvistic imperiul bizantin (de fapt roman, locuitorii se considerau romani) era de limbă latină, inclusiv în timpul lui Iustinian cel Mare, până târziu, la sfârșitul sec. VI, când s-a introdus limba greacă la curtea din Bizanț.

De asemenea descoperirea recentă a tezaurului de la Apoldu de Sus, cu monede din vremea lui Constantin al II-lea mai dovedește un fapt istoric: teoria istoriografică a retragerii în "păduri, munți și din istorie" a daco-romanilor este neadevărată. Studiind istoria, tot mai mult, nu mai sunt de acord cu teoriile "fatalității" istorice a daco-romanilor și stră-românilor retrași în adâncul pădurilor și pe vârful munților pentru a supraviețui invaziilor migratoare. Bineînțeles că s-a apelat la retrageri sporadice în locuri adăpostite din inima codrilor, pentru că orice popor apelează la începutul unei invazii distrugătoare la o astfel de stratagemă. Dar popoarele nu pot supraviețui în afara istoriei, ci în congruență cu alte civilizații. Tot mai mult teoriile anistorice privind etnogeneza din "Ființa istorică" sau "Orizont și stil" ale lui Lucian Blaga sau ale lui Gh. I. Brătianu din "O enigmă și un

miracol istoric: poporul român”, deși sunt seducătoare își pierd valoarea științifică în urma descoperirilor arheologice. Populația daco-romană retrasă în păduri sau la munte în prima fază a invaziilor reveneau în vechile așezări de pe malul lacurilor, văilor și râurilor propice vieții: agricultură, pescuit și creșterea animalelor. Triburile migratoare aveau nevoie de autohtoni pentru a-i exploata și a-i stăpâni și culege, desigur, foloase materiale și pecuniare în urma stăpânirii localnicilor. Ce să facă căpeteniile germanice sau hunii cu autohtonii morți într-un spațiu imens și bogat în tot felul de roade ca cel carpato-danubiano-pontic.

O dovadă arheologică a continuității este cultura Sântana de Mureș – Cerneahov, care se întindea unitar din nordul Mării Negre – Kiev până în Transilvania, Moldova și Muntenia. Este de o unitate materială fantastică de la ceramică romană la podoabe și unelte. Această cultură Sântana de Mureș era unitară pe un spațiu geografic uriaș și avea un mixaj de populații. Unitatea materială dovedește colaborarea între popoare, nu conflictul și retragerea din istorie. Această cultură prezintă o diversitate remarcabilă de locuințe, tipuri de morminte, dar și obiecte, diversitate care se repeta în majoritatea așezărilor descoperite. Era vorba de o populație sedentară, care a locuit uneori și peste un secol anumite zone în mod stabil, locuind în sate și care aveau aproximativ aceeași cultură și obiceiuri pe un spațiu extrem de întins. Aceasta cultură a supraviețuit și a fost atestată în secolele III-IV d Hr, aproximativ până la invazia hunică în Europa și cucerirea bazinului Dunărean de acești călăreți de stepă (vezi și Cavalerul Trac). Printre cele mai mari așezări sau necropole ale culturii Sântana de Mureș-Cerneahov descoperite pe teritoriul României se număra și mormintele de la Lăceni Cioroaița în Teleorman, Târgu Mureș,

Bârlad-Valea Seacă, Dancu, Letcani-Iași dar și Mihălășeni în județul Botoșani. Oamenii care au participat la realizarea acestei culturi au avut origini diferite. Cel puțin asta demonstrează săpăturile arheologice. Purtătorii acestei culturi erau un mix de goți, gepizi, daci, sarmați, iranieni și pe alocuri slavi. Din punct de vedere al etnogenezei daco-romani și stră-români (urmași ai romanilor, dar și a dacilor liberi, costoboci, carpi etc.) au trăit împreună cu popoarele migratoare, fără să iasă într-un timp "anistoric" în păduri nepătrunse și pe munți golași. Consider că etnogeneza ar trebui regândită și reconsiderată istoric, nu ca pe o retragere din fața istoriei, ci ca o conlucrare vremelnică cu căpeteniile popoarelor migratoare într-un mixaj etnic, care asigura supraviețuirea în interes reciproc. Inclusiv cronicile vorbesc de țara lui Gelu "quidam blachus" în secolul IX alături de slavi. Percep etnogeneza ca o pânză etnică daco-romană (stră-români) care absoarbe sinergic popoarele migratoare trecătoare prin conlucrare, nu prin retragere din istorie. Cărțile importantului istoric ieșean din anii 80, Dan Gh. Teodor aduc o contribuție substanțială la teoria permanenței istorice a stră-românilor în vatra istorică carpato-danubiano-pontică prin dovezi arheologice, în conlucrare cu populațiile migratoare (vezi "Romanitatea Carpato-Dunăreană și Bizanțul, sec. V – XI", Ed. Junimea 1981). Descoperirea tezaurului roman de la Apoldu de Sus dovedește două lucruri importante surprinse de istoricii noștri din ultima perioadă: romanizarea a continuat prin comerț și meșteșuguri la o sută de ani de la retragerea aureliană în Transilvania și autohtonii daco-romani au căutat mijloace de supraviețuire în mijlocul năvălirii popoarelor migratoare, având tot interesul să se întoarcă la locul unde s-a îngropat doar vremelnic averea.

CURIOZITĂȚI AMERICANE (2)

Nicholas DIMA

Natura virgină și neîmblânzită a Americii și resursele ei aparent inepuizabile au format premisele unei viitoare puteri mondiale. În același timp, coloniștii și emigranții pe care i-a atras noul continent au fost oameni tineri și întreprinzători care au realizat într-adevăr potențialul dominant al noii lumi. Aceștia s-au pus imediat pe treabă și nu s-au mai oprit. Time is money!

La descoperirea Americii existau puțini locuitori indigeni pe teritoriul actual al Statelor Unite și natura era practic netransformată de mâna omului... Păduri virgine, preerii nefârșite, munți majestoși, ape curgătoare, lacuri și o abundență naturală piscicolă și cinegetică de necrezut. S-a calculat, de exemplu, că numai pe teritoriul SUA de azi existau circa 50 de milioane de bizoni. Au fost vânați fără milă pentru pielea lor până când s-a ajuns la ultimele câteva sute de exemplare pe care le-a salvat de la măcel intervenția autorităților federale. Acum mai există câteva zeci de mii de bizoni în parcuri naționale și în diverse ranch-uri particulare. De asemenea, s-a calculat că la sosirea europenilor existau 50 de mii de urși cenușii (grizzly). În prezent mai sunt câteva mii. Datorită vânării excesive a animalelor carnivore s-au înmulțit însă excesiv numărul animalelor ierbivore. Și azi există în SUA aproximativ 20 de milioane de cerbi și căprioare. Numai în micul stat Maryland sunt circa 240 de mii din care vânătorii pot „recolta” anual 80 de mii.

În mod tradițional, în America se muncea din adolescență până la adânci bătrâneți. În 1950, de pildă, optzeci la sută din americani mureau înainte de a se pensiona. Începând de prin anul 2000 americanii mai trăiesc însă încă 20 de ani după pensionare. Între ei mă aflu și eu!! Când eram tânăr munceam și pentru mine și pentru pensionari. Acum, muncesc tinerii pentru mine. Cine va munci însă pentru mulțimea de pensionari de mâine? Apropo de vârstă. Potrivit vechilor scrieri, Cristofor Columb a murit la o vârstă înaintată... Avea 55 de ani! Azi în America se trăiește frecvent 80-90 de ani și specialiștii susțin că în viitor longevitatea va depăși o sută de ani.

Libertatea nelimitată și nivelul ridicat de trai material sunt emblemele Americii. Pentru acest nivel ridicat, în SUA se cresc anual peste 300 de milioane de curcani. Curcanul la cuptor se afla pe meniul tuturor familiilor americane de Thanksgiving Day (Ziua Mulțumirii). Curcanul e o pasăre

emblematică americană. S-a apreciat că în stare naturală, în prezent în SUA există circa 5 milioane de curcani și vânarea lor e strict reglementată. Curcanii sălbatici trăiesc în zone mai puțin populate. Eu i-am văzut în zona muntoasă și împădurită din sudul Arizonei.

În altă ordine de idei, Statele Unite reprezintă țara cu cea mai înarmată populație civilă din lume. Când eram profesor în Etiopia am fost întrebat de ce țin americanii atât de mult la ideea de a avea arme? Pe moment nu am găsit răspunsul, dar motivele trebuie să oglindească istoria Americii. Coloniștii au avut nevoie de arme pentru a vâna, dar și pentru a se proteja de indienii pe care i-au decimat sau i-au împins pas cu pas spre vest. Posesia de arme a dus însă la o rată foarte ridicată a criminalității. Și totuși, în Africa de Sud criminalitatea e de zece ori mai mare decât în America.

Americanii sunt foarte mândri de istoria lor și de ei înșiși, dar acest lucru nu i-a oprit să se războiască între ei. Benjamin Franklin, revoluționar proeminent și unul din autorii Declarației de Independență, a avut un fiu care a luptat de partea englezilor și care după revoluție a părăsit America și s-a stabilit definitiv în Anglia. În acele timpuri, disputa era între coloniștii care vroiau o țară independentă și cei rămași loiali Angliei. Disensiunile dintre Americani au continuat. În timpul războiului civil, cel mai sângeros război din istoria Americii, s-a bătut frate cu frate, dar linia frontului era clară: Nord contra Sud. În acești ani ai noului mileniu divergențele sunt principial economice și ideologice; s-a polarizat societatea și nu mai există o linie clară de separare între tabere. Se va ajunge oare la un nou conflict armat intern? Un prieten mai în vârstă, profesor universitar și tot de origine română, afirma că în următorul război se va bate om cu om și linia frontului va trece prin inimile noastre. Sper că nu am ajuns acolo?

❖ Alte însemnări interesante.

Numele de Casa Albă a fost folosit prima oară în 1901 de către Președintele Theodore Roosevelt. În prealabil era cunoscută ca Executive House. Spre surprinderea vizitatorilor, Casa Albă e destul de modestă și are doar o sută de camere. Palatul Schönbrunn din Viena are o mie cinci sute, iar palatul imperial din Beijing avea nouă mii de camere.

Potrivit statisticilor, zece la sută din suprafața Americii e asfaltată... dar jumătate din străzi nu au trotuare. Când am sosit în America am avut impresia că se făceau mari eforturi să se asfalteze întreaga țară. Eforturile continuă și azi, dar slavă domnului încă nu s-a reușit. Și dacă totuși se va reuși, unde vor mai crește plantele? Ce se va întâmpla cu agricultura?

Pe la 1900, 40 la sută din americani locuiau la țară și lucrau pământul. În jurul anului 2000 numai doi la sută din Americani mai lucrau direct în agricultură? Agricultura tradițională nu mai e o afacere bănoasă. Știați că un fermier

american primește doar între 10-12 la sută din prețul alimentelor din magazine? Oricum, în viitor alimentele vor fi pregătite în laboratoare. Rămâne doar să ne schimbăm gusturile.

Originea individualismului american și european din zonele temperate pare să fie cultivarea grâului, în care agricultorii pot munci singuri. Originea colectivismului asiatic din zonele calde provine din cultura orezului, unde irigarea și munca în comun sunt obligatorii. Un hectar irigabil de orez poate da trei recolte pe an, dar are nevoie de 60 până la 80 de lucrători. În occident un hectar de grâu poate fi lucrat de o singură persoană.

America se consideră binecuvântată de Dumnezeu iar americanii se cred un popor ales cu menirea de a lupta împotriva tiraniei și de a aduce libertate și democrație lumii... Ce spun însă amerindienii? Comerțul dintre coloniștii europeni și amerindieni a fost de la început foarte important. Între altele, Europeanii le-au adus indienilor alcool cu care i-au decimat și indienii le-au dat noilor veniți tutun cu care îi decimează și azi. Ambele tabere au ignorat faptul că cel mai important comerț nu e schimbul de mărfuri, ci schimbul de idei.

Miturile populației Hopi din vestul Americii amintesc de trei distrugerii anterioare ale omenirii: prin Foc, prin Îngheț, și ultima dintre ele, prin Inundații. Occidentul cunoaște una singură, Potopul lui Noe, dar pregătește următoarea distrugere.

❖ Nouă Ordine Mondială.

Prăbușirea Uniunii Sovietice și a comunismului ateu și fără Dumnezeu au dus treptat la expunerea Americii însăși ca o țară nu numai fără Dumnezeu, dar cu manifestări și practici anticreștine. Expresia „Nouă Ordine Mondială” a fost utilizată pentru prima oară în timpurile moderne de fostul președinte George Bush Sr. în timpul primei campanii împotriva Irakului. Expresia există însă de mult timp și e imprimată pe bancnotele Americane. (Novus Ordo Seclorum). Ideea terorismului internațional și a fundamentalismului Islamic a înlocuit comunismul. S-a găsit un nou țap ispășitor!

Președintele Abraham Lincoln afirma: „Poți înșela unii oameni tot timpul. Îi poți înșela uneori o dată chiar pe toți. Nu poți înșela însă toți oamenii tot timpul...” Acest lucru ar trebui să-l știe politicienii de azi.

***Arhitectura e considerată muzica sculptată în piatră. Arhitectul Lewis Kahn a spus că arhitectura trebuie să răspundă nu neapărat nevoilor, ci dorințelor noastre. Bethoveen nu a avut nevoie de Simfonia a IX-a. El a dorit-o și acum oamenii au nevoie de ea.

*** Cele două bombe atomice lansate de America în 1945 la Nagasaki și Hiroshima aveau denumirile de cod „Little Boy” (Copilul) și „Fat Man” (Grasul).

***Zona (Area) 51 are o pistă de aterizare de 10 kilometri, fiind cea mai lungă pistă din lume. Nu e de mirare că acolo aterizează UFO-urile!?

***În Statele Unite există o concepție foarte practică și foarte frumoasă. Se numește „Matching Funds”, adică înmulțirea sau dublarea donațiilor. Dacă o organizație dorește să primească donații pentru o cauză umanitară, ea trebuie să înceapă să adune ceva fonduri și atunci alte persoane sau instituții contribuie la acele fonduri. Unii chiar le dublează, dar primii pași trebuie să-i facă inițiatorii proiectului. Adică Dumnezeu te ajută, dar trebuie să te zbați și tu.

***Zece la sută din populația Americii e alcătuită din imigranți, cetățeni americani născuți în alte țări. La New York proporția acestora se ridică la 16 la sută iar în California se ridică la 25 la sută. Dacă actualele tendințe demografice continuă, în viitor sud-vestul Statelor Unite va trebui să învețe limba spaniolă. Eu am început deja. În Arizona, ca și în California, spaniola e comună. De fapt, în anul 2003, pentru prima oară de când a devenit stat american în 1850, în California s-au născut mai mulți Hispanici decât toți ceilalți. Nu e de mirare, California a fost colonie spaniolă și a aparținut Mexicului.

❖ Money, money!!!

Peste 95 la sută din oaspeții cazinourilor își pierd banii. Mi-am dat seama de acest lucru în primele mele ore la Las Vegas unde am lucrat timp de trei luni. Anual sosesc la Las Vegas peste 40 de milioane de vizitatori. Majoritatea lor își încearcă norocul și bine înțeles că pierd. Altfel, cazinourile ar da faliment, dar ele prosperă. Mulți turiști care sosesc la Las Vegas sunt arabi musulmani. Aceștia consideră America drept o țară decadentă și imorală, dar vor să guste și domniile lor din decadența ei.

***În America banii înseamnă aproape totul și fiecare individ vrea să devină milionar. Cu criza și inflația actuală e posibil ca foarte curând să devenim toți milionari, numai că milionul nu va mai avea valoare.

***Unu la sută din Americani dețin 33 la sută din toată averea țării. Și ce fac cu banii? Excese! De exemplu, pregătirea și întreținerea unui câine pentru competiții canine costa circa o sută de mii de dolari pe an. Oau! Să revin însă la realitatea de zi cu zi. Pe mine mă costă un tuns 15 dolari. Pentru cățelul nostru Remi, tunsul, spălătul și toaletă costă 130 de dolari. Frizerița vine la domiciliu cu mașina ei, un minibuz Mercedes elegant și cu toate dotările necesare. Totul durează circa o oră, dar trebuie să rezervăm operația cu cel puțin o lună de zile mai înainte. Cred că mi-am greșit meseria. Și apropo... într-o zi când am avut ceva de rezolvat prin oraș și m-am întors acasă, am găsit un bilețel. Nick, mănâncă tu ficatul prăjit! Lui Remi nu-i place... Remi mănâncă numai fripturi. Așa l-a obișnuit Miriam, iar noi facem parte din clasa mijlocie a Americii!

În cariera mea americană am lucrat cea mai mare parte din timp la guvern. Am fost radio-jurnalist vreo 20 de ani și profesor universitar vreo 15 ani. La început, înainte de a-mi face doctoratul, am mai muncit pe unde am putut timp de vreo cinci ani. M-am zbatut și am avansat, dar până la un punct, apoi am fost blocat. Zilele acestea am citit un articol despre modul în care se fac avansările în cadrul birocrăției guvernamentale. Conform autorului se fac după criteriul „Reverse Darwinism” (Darwinism întors pe dos). Mediocritățile ajung în posturi de directori! Pot să depun mărturie în acest sens. Directorul administrativ al „Vocii Americii”, un individ submediocru și fără studii, a dat dispoziții scrise la un moment dat ca studiile universitare să nu fie luate în considerare la acordarea calificativelor anuale ale angajaților. Acest lucru se întâmplă în timp ce noi reporterii explicăm politica internațională a Americii.

***În 1975 când m-am angajat la „Vocea Americii”, primul meu salariu a fost de 13 mii de dolari pe an, adică vreo 5-6 dolari pe oră. Și tocmai îmi susținusem doctoratul. Exact în aceeași perioadă se declasase marea greva a metalurgiștilor Americani și transmiteam la radio despre condițiile grele de muncă și doleanțele greviștilor. De abia după vreo două luni am aflat că salariul muncitorilor siderurgiști era de 25 de dolari pe oră și greviștii erau nemulțumiți. Drept rezultat, o mare parte din industria metalurgică Americană a dat faliment!

***Modelul de automobile Ford-22 a fost introdus în 1908 la prețul de 825 de dolari. Ford inventase chiar și o glumă pentru a atrage cumpărători: „Puteți alege orice culoare atât vreme cât culoarea aleasă e negru...” În 1927, când Ford produsese 15 milioane de mașini și a renunțat la model, celebrul automobil costa 260 de dolari. Ford a inventat totodată banda rulantă. Azi se aplică în toată lumea și în multe domenii. America a fost de altfel prima țară modernă care a introdus standardizarea producției.

***Diamantul „Hope”, expus la muzeul de științe naturale din Washington, valorează sute de milioane de dolari. Nu încercați să-l achiziționați. A adus numai tragedii posesorilor lui.

***Banii costă bani. Tipărirea unei bancnote americane costa patru cenți. Iar stanțarea unui cent de cupru costa aproape... un cent. De ce se mai bat asemenea monete? Din motive contabilicești. Apropo! Când am sosit în Statele Unite mi-am făcut o regulă personală să nu mă aplec să iau monete pierdute de alții pe strada decât dacă erau de 25 de cenți. De mult timp nu mă mai aplec după nici o monetă. Nu mă lasă nici demnitatea și nici șira spinării. Mă întreb ce aş face dacă aş găsi un „cocoșel” de aur?

❖ Ciudățenii

Vreți să rețineți numele celor cinci mari lacuri de la granița cu Canada? Rețineți acronimul HOMES: Huron, Ontario, Michigan, Erie și Superior. Apropo. Numele Canada, vecina de la nord, provine de la cuvântul amerindian „Canata”, care înseamnă așezare sau sat.

***Despre animale exotice: În mediul lor natural, mai există în lume aproximativ cinci mii de tigri, dar în grădinile zoologice din Statele Unite și în diverse proprietăți particulare există șapte mii. Ziarul Washington Post menționează că în anul 2008 existau numai în statul Texas 1340 de tigri.

***În timpul atacului terorist de la 11 septembrie 2001 în spațiul aerian American se aflau în zbor patru mii de avioane civile. Bănuiesc că nu e deloc ușor să le urmărești pe toate.

***Ushuaia, aflat în Țara de Foc, în Argentina, la extremitatea de sud a celor două Americi, e cel mai sudic oraș din lume. Acolo, într-un parc național, m-am împotmolit într-o turbărie din care am ieșit cu mare greutate. Și eram singur, nu ca în Djibouti unde m-am scufundat în noroi vulcanic. Norocul meu că în Djibouti nu eram singur. Din Țara de Foc am revenit totuși pe picioarele mele. Din Djibouti am revenit pe propriile picioare după 37 de zile de spitalizare...

❖ Încotro se îndreaptă America?

Pe 18 ianuarie 2023 parlamentul din Arizona, stat în care locuiesc de peste zece ani, a aprobat proiectul de lege prin care profesorii nu se mai pot adresa elevilor pe numele de botez. Și de ce? Pentru că numele de botez le indica genul masculin sau feminin. Noile tendințe le oferă elevilor dreptul să-și aleagă singuri sexul, adică: homo, lesbi, bi, or asexuali. Viitor de aur America are!

***La nivel național guvernul de la Washington tocmai a anunțat că risca să-și suspende din nou activitatea pentru că nu mai sunt bani la buget. Statele Unite au o datorie astronomică și acum trebuie să împrumute noi sume de bani. Și cât de mare e datoria federală? Când e vorba de trilioane cifrele nu mai au nici un sens și nu mai pot fi înțelese. Zilele acestea a apărut un articol în care autorul a calculat cu ajutorul unui computer ca dacă cineva ar porni de la unu și ar număra dolar cu dolar i-ar trebui aproape un milion de ani să numere toată datoria guvernului.

Cui îi este datoare America? Cine a delapidat banii lumii? De ce dolarii americani sunt proprietatea Băncii Rezervelor Federale și sunt oferiți pentru uz guvernului la preț de cămătărie? Știați că Federal Reserve (Banca centrală a Americii) este un consorțiu de bănci particulare în care Statele Unite au un singur vot? Globaliștii care până acum ne manipulau din culise au ieșit la vedere și nu se mai sinchiesc de muritorii de rând. Ei și-au pregătit bine trepădușii care le execută ordinele. Vai de viitorul nostru...

POEME

Marcel MIRON

Cuib de vulturi

Se află undeva
în muntele Athos
o stâncă înaltă
plânsă pururi de marea
Egee
Mănăstirea Simonos
Petra.

Un căuș
îndreptat către cer
stâlp al nebunilor pentru
Hristos
ouăle albastre
de păsări cerești
clocesc îndelunga
răbdare.

Nici noaptea
nici ziua
nu-și opresc zborul.

La țărm
pe plajele pustii
marea aruncă pe valuri
de spumă
voalurile mireselor
moarte de dor
pe tărâmul celălalt.

La muntele Athos

În republica monahală
cerul se lasă jos
mai jos
și mai jos
până în sufletul drumețului

frate pelerin
prin râpile
străjuite de copaci
jnepeni
și chiparoși.

Pe muntele cu cerul lăsat
nu-ți cresc unghiile
nici barba
cum mărturisea
Cassian Maria Spiridon
sub epitrahilul de nori
de la peștera sfântului
Athanasie.

Cum a plecat el
cu foarfece
și clește de unghii
englezesc
să arate civilizată
între anahoreți.

I-a stat pe loc inima
și pulsul îi bătea slab
în arbuștii de pe marginile
amăgirilor.

Foarte tulburat
s-a întors acasă
pelerinul Cassian
că nu și-a mai scurtat
barba
și unghiile
cât a stat la Athos.

Zicea un sfânt
cel care mătura
caldarâmul
în portul Vatoped:
Dumnezeu i-a dat răgaz
să se roage.

În portul Vatoped

În golful Vatoped
încă mai arde un rug
pentru copilul de împărat
naufragiatul corăbiei de
vise.

Copil speriat
prin ținuturile sălbatice
maica cu rochie de cer
unica regină a Athosului
te încredințează îngerilor
nouă bucurie.

Și azi
copiii obosiți ai lumii
aruncați de valuri
pe țărmul pustiu
așteaptă înfiere.

Vin pe rând
adunându-se în cete
ostășești
și luptă cot la cot
fără să se cunoască
trăiesc murind
fără să se iubească
și zboară vulturește în cer
fără ca cineva să-i
jelească.

Chihlimbare athonite

La țărmul Vatopedului
din muntele Athos
gunoaiele lumii
eșuate pe plaje pustii
dospesc chihlimbare.

Bătrânii călugări
le adună
înșirându-le pe ațe negre
și-și leagă novicii
în doinitele
Kirie eleison
Kirie eleison
Kirie eleison.

În nopți de tânguire
printre pădurile de psalmi
cu nesfârșite litanii
penele negre
îmbracă corpurile firave
și-i îndeamnă la zbor.

Solitarii corbi
rotesc peste văile
colinele peninsulei
Calcidice
scăldându-se în gulerul de
ceață
din vârful Athosului.

Apoi
cu ochi de vultur
cercetează plajele
unde așteaptă în suferință
alte chihlimbare.

Și iarăși încep
doinitele cereri
pentru noile ceruri
coborâte în inimile lor
Kirie eleison
Kirie eleison
Kirie eleison.

UMBRELE AȘTERNUTE PESTE PROZA EMINESCIANĂ

Mihai BATOG BUJENIȚĂ

Am convingerea că există zeci de mii de scrieri referitoare la viața și opera Poetului. Este și firesc să fie așa, deoarece este considerat, pe bună dreptate, cea mai cunoscută și influentă personalitate a literaturii române, poezia sa conținând înalte noțiuni de filozofie, metafizică și istorie, iar proza, pe lângă toate acestea, face deseori referiri la elemente de mistică și sociologie.

Scrierile: studii, analize, eseuri, comentarii sau volume, exceptându-le pe cele demne de toată admirația sunt, din păcate, de multe ori pur și simplu conjuncturale, de o revoltătoare banalitate sau chiar preluări non-creative din altele mai vechi. Nu fac o vină numai celor care le-au produs fiind justificate parțial de dorința autorilor de a se vedea publicați în legătură cu subiectul, ci și celor care publică aceste inutilități uneori foarte bombastice deoarece nici ei nu dovedesc mai mult simț critic. Nici nu mai amintesc de faptul că printre acest gen de scrieri s-au rătăcit nu de puține ori și condeie cu pretenții universitare.

Trebuie să mai observăm un lucru! Aceste creații, indiferent de calitatea lor, au ca obiectiv prioritar viața lui Eminescu, opera sa poetică, cea publicistică și chiar cea epistolară, deși eu unul consider că pătrunderea în spațiul de maximă intimitate a Poetului nu este chiar cel mai bun lucru, mai ales atunci când aceste imixtiuni ajung în fața publicului larg. În lucrări de mare prestigiu viața omului Eminescu este prezentată aproape zi cu zi și chiar ne putem minuna de câte enigme au fost parțial elucidate, deși această viață a fost trăită la vremea ei, aparent, în lumina cunoașterii publice și a unor observatori care au scris mult, din ce știau ei atunci despre el. Cu toate acestea, rămân încă unele posibile întrebări fundamentale: a fost el bolnav și dacă da, oare ce boală a avut? Care este adevărul despre moartea sa ori ce s-a întâmplat la momentul inaugural prilejuit de dezvelirea statuii ecvestre a lui Ștefan cel Mare la Iași în ziua de 5 iunie 1883, când prezent a fost și Regele Carol I?

Dar și multe altele... Cum strădania unor oameni de mare calibrul intelectual continuă pe aceste teme, deseori controversate, am convingerea că vor mai apărea și alte lucrări care să lămurească parcursul terestru al acestui adevărat apostol al neamului.

În context, pare destul de interesant și oarecum frustrant pentru cei doritori de a afla mai multe despre

opera Poetului, faptul că scrierile sale în proză sunt oarecum lăsate, în mod deliberat, într-o oarecare nedreaptă umbră și ne putem pune întrebarea: oare de ce?

Să fie de vină faptul că la vremea lor unii critici precum Garabet Ibrăileanu sau Eugen Lovinescu au promovat prejudecata că proza lui Eminescu nu s-ar ridica la înălțimea poeziei sau a operei publicistice și atunci, dintr-un sentiment de respect, aceasta a fost trecută în plan secund? Știm însă bine că George Călinescu în monumentală sa lucrare *Opera lui Mihai Eminescu* demonstrează perfect argumentat că Eminescu este egal cu sine însuși în toate compartimentele operei sale, că același geniu se manifestă în întreaga creație eminesciană.

Așadar, rămâne ca o ipoteză de lucru capacitatea noastră, a cititorilor, de a mai înțelege genul de proză scris de Eminescu în primul rând, cel mai probabil, datorată faptului că am luat prea în serios zicerea cu românul născut poet, dar și pentru faptul că avem alte pretenții de la proză, unele mai ales de tip informativ și, în consecință, înțelegem puțin sau poate chiar deloc genul romantic definit în cele două direcții importante enunțate tot de George Călinescu: cea realistă, numită "sociologică și evocativă" și cea fantastică, numită la rândul ei "romantică și imaginativă".

Nu se poate spune nici că proza eminesciană ar fi, cantitativ vorbind, ne semnificativă! Desigur, gândindu-ne doar la proza antumă, lucrurile par relativ simple: basmul *Făt Frumos din lacrimă*, publicat în revista *Convorbiri Literare* (1870), nuvela metafizică *Sărmanul Dionis* în 1872 și nuvela La aniversară publicată în *Curierul de Iași* (1876) sunt singurele opere despre care se poate vorbi. Cu totul altfel se prezintă situația când luăm în calcul proza postumă! Romanul *Geniul pustiu* a fost editat de Ioan Scurtu în 1904, iar apoi George Călinescu a reluat proza eminesciană rămasă în manuscrise și a publicat fragmente în revista *Adevărul literar și artistic* (1939) sub diferite titluri: *"Aur, mărire și amor"*, *"La curtea cuconului Vasile Creangă (boierimea de altădată)"*, *"Părintele Ermolachie Chisăliță"*, *"Avatarii faraonului Tlă"* (care a fost și subiectul tezei de doctorat a lui Călinescu), *"Archaeus"*, *"Umbra mea"*, *"Moartea Cezarei"*, *"Toma Nour în ghețurile siberiene"*, *"Iconostas și fragmentariu"*, *"Visul unei nopți de iarnă"*, *"Poveste indică"*, *"Amalia"*, *"Falsificatorii de bani"*, *"Contrapagina"* etc...

Putem vorbi deci despre o operă impresionantă care ar face cinste și unui prozator consacrat. Atunci de ce acest con de umbră peste o parte importantă din opera Poetului?

Aș îndrăzni să cred că mediul cultural contemporan ne-a modificat în așa fel încât posedăm încă din copilărie incapacitatea de a mai recepta corect scrierile înaintașilor și mă refer în primul rând la basmele care făceau deliciul serilor în care adormeam ascultând basme citite de unul dintre părinți. Le-am înlocuit, din varii motive, cu stupiditatea desenelor animate japoneze cele care, ce-i drept, i-au scutit în primul rând pe părinți de eforturile lecturii. Cu ce preț? Simplu! Cu prețul inculturii! Acum nu mai putem nici măcar să recunoaștem că basmul, departe de a fi doar produsul fanteziilor unor oameni aflați într-o stare economică precară total neadecvată creației, este un tezaur de informație inițiativă, dar și științifică pe care o

putem descifra doar atunci când vom putea înțelege cu adevărat ce ne transmite basmul.

Mai știe oare cineva că *Făt Frumos din lacrimă* este primul basm cult din literatura română!? Și nici nu prea avem motive de mândrie în acest domeniu unde mai aflăm ca opere de gen doar Povestea lui *Arap Alb* scrisă de Creangă și *Zâna Zorilor* de Ioan Slavici. Ambii au scris aceste basme culte nu numai influențați de Eminescu, ci chiar încurajați de acesta să le scrie. Mai înțelege oare cineva complexitatea basmului eminescian, cel care dincolo de barocul narativ implică elementele definitorii ale genului precum obiectele magice, dar mai mult decât atât aduce în creație personaje absolut inedite precum Genarul definit ca: *om mândru și sălbatic ce își petrece viața vânând prin păduri bătrâne* ceea ce ne duce cu gândul la o legendă românească, cea a lui Grui Sânger, prelucrată magistral de Vasile Alecsandri, cel atât de apreciat de Eminescu? Sau modul extrem de interesant în care este pusă în legătură narațiunea acestui basm cu străvechile mituri ale omenirii (*iepele vrăjitoarei vs. iepele antropofage ale lui Diomede, regele trac din cea de 8-a muncă a lui Hercule*). Merită subliniată și similitudinea personajului Făt Frumos din Lacrimă, cel care doinea și horea din cele două fluieri ale sale, cu Orfeu, trac de origine, arhetip al cântărețului inspirat, una din cele mai semnificative figuri ale mitologiei clasice, cel care prin tragismul existenței sale devine o personificare a durerii și a sacrificiului din și pentru iubire.

Mai avem oare idee că fie și numai prin această creație Eminescu se impune ca unul dintre marii creatori ai literaturii fantastice universale, comparabil cu clasicii romantismului francez precum: Theophile Gautier și Gerard de Nerval sau cu cei germani: Novalis, Jean Paul Richter, E.T.A. Hoffmann, Adelbert von Chamisso, dar și cu inegalabilul Edgar Allen Poe? Mă tem că nu, iar prin aceasta, de pierdut, pierdem noi toți și, din păcate, această pierdere ni se cam vede în suflet!

Fără îndoială proza eminesciană are unele dificultăți de lecturare. Cititorul, vorbim de omul care se dedică lecturii din necesitate firească de a se instrui și de a cunoaște mai mult decât ceea ce vede în jurul său, are tendința de a rămâne la suprafața textului abordat sau, mai nou, chiar de a citi pe diagonală, convins fiind că va înțelege tot ce este de înțeles după acest superficial exercițiu cultural. Să presupunem că acest cititor lecturează nuvela *Sărmanul Dionis* cea despre care și junimiștii aveau păreri rezervate considerând-o ciudată, bizară, greoaie și încurcată, deoarece nu reușiseră nici ei, oameni luminați totuși, să-i descifreze sensurile adânci, cele care reiterau de fapt mitul lui Lucifer, al îngerului răzvrătit împotriva autorității divine și pedepsit pentru păcatul trufiei. Deslușirea mesajului este dificilă, iar Eminescu însuși complică situația aducând în pagină și figura înțeleptului Ruben, călăuza spirituală a lui Dionis, devenit acum călugărul Dan. El este cel care îl inițiază pe Dan în tainele "Cărții lui Zoroastru" (numele grec al profetului iranian Zarathustra), sfătuindu-l să o citească din șapte în șapte pagini pentru a-i descifra adevăratele înțelesuri. Șapte este cifra magică în kaballa, doctrina ezoterică medievală a Vechiului Testament, calea spre cunoașterea supremă și, implicit, puterea dată de acest tip de cunoaștere, așa cum spune Ruben.

O tentație imposibil de refuzat numai că ea aduce cu sine și trufia noastră profund omenească, iar cel cu adevărat Atotputernic va sancționa sever abaterea aducând lucrurile în firescul lor omenesc. Poate fi aceasta o lecție pentru noi cei de astăzi care, orbiți de puterea pe care științele pozitive ne-o oferă, suntem la fel de tentați să ne uităm propriile noastre limite?

Din păcate, da, iar osânda va fi la fel de drastică. Numai că nu înțelegem, așa cum nu mai înțelegem nici sensurile adânci ale unei povestiri chiar dacă, sau mai ales din această cauză, este construită în cel mai pur stil schopenhauerian, așa cum tot Călinescu afirma.

Cezara, o nuvelă aparent simplă, sentimentală, se transformă în cu totul altceva atunci când personajele, Ieronim și Cezara, refac în modul cel mai concret cu putință cuplul primordial, edenic, reintegrându-se arhetipal acestuia. O parabolă despre puterea iubirii, așa cum o vedea Eminescu, atotbiruitoare dacă este profundă, desprinsă de cotidian și nimicniciile acestuia.

Tema metempsihozei, una foarte îndrăgită de Poet, prezentă în foarte multe din creațiile sale, o regăsim și în *Avatarii faraonului Tlá*, aici apărând pentru prima oară și conceptul de avatar, provenit din tradiția indiană a celor zece reîncarnări ale zeului Vishnu, așa cum în fragmentul *Archaeus* vom întâlni conceptul necunoscut până atunci al *arheilor*, agentul seminal din care se nasc toate speciile și formele, principiul fundamental al vieții, cel imaginat de medicul și alchimistul Paracelsus și, mai apoi, preluat de Dimitrie Cantemir sub denumirea de „artizan al spețelor”. La rândul său, Eminescu se referă la acest concept cu termenul de: *ahazver al formelor*, specificând prin gura bătrânului înțelept că: *"Arheus este singura realitate pe lume. Toate celelalte sunt fleacuri. Arheus este tot."*

Pare din ce în ce mai dificil să înțelegem profunzimea prozei eminesciene fără un solid suport de cultură universală și trebuie să recunoaștem că ne este mult mai la îndemână să o ignorăm, ceea ce, din păcate, chiar facem!

Considerat a fi prima încercare de roman total din literatura noastră, *Geniul pustiu* se plasează ca gen de abordare la intersecția realismului cu fantastul, iar personajul principal, Toma Nour, tribun în oastea lui Avram Iancu, va reitera într-un fel dramatismul vieții marelui erou al anului de cumpănă 1848, cel care își va sfârși zilele într-o Siberie metaforică, unde a și murit cu mințile pierdute, uitat și hătuit. Toma Nour, personajul ficțional al romanului, urmărit prin toată lumea este la sfârșit deportat în Siberia geografică, un fel de infern în variantă pământeană în care se pierd, în primul rând, speranțele.

În concluzie pot afirma că proza eminesciană se află într-un con de umbră nu datorită creatorului, ci datorită nouă, contemporanilor; cei care suntem din ce în ce mai puțin apti de a înțelege complexitatea și profunzimea acestei opere. Și nu cred că lucrurile se vor schimba în viitor deoarece vorbim din ce în ce mai mult despre analfabetismul funcțional, o formă elegantă de exprimare pentru a sublinia incultura unui sistem trăirist care a cuprins de fapt întreaga planetă, desigur în mod dirijat, adoptat însă cu un entuziasm îngrijorător.

POEME

Elena OPREA

Scriu

De ce scrieți?
Această întrebare m-a nedumerit și m-a șocat
Cu atât mai mult
Cu cât venea de la un om considerat cult.
Am înțeles atunci
Că nici astfel de oameni nu pot înțelege
Scânteia de creație a celui care are în inimă
Pornirea și dorința de a scrie.
Aici nu e vorba de faimă și nici de mândrie,
Ci de ideile care pornesc din tine
Și se aștern ca un cer de iubire și de vrajă
pe firul Luminii, ce îl ai în ascuns.
Am priceput atunci cât este de greu
Să înțelegi artistul.
Scriu pentru că așa simt,
I-am răspuns omului cel cult
La care el mi-a zis
Cred că scrieți
Pentru că nu aveți ce face cu timpul...
Am plecat mai departe ...
Și am întâlnit o femeie simplă,
De la țară, care mi-a zis
Scrieți pentru ca aceasta este un dar din Cer,
Pe care nu îl are oricine.
Uite, eu am în sânge, o îndeletnicire, o pasiune
pe care o moștenesc de la mama
Este țesutul de covoare, de țoale,
în culori cât mai vii,
pentru că-mi face bucurie și plăcere,
să țes gânduri, iubiri, amintiri...

Liliac de sărut

Mă trezesc pe un pat
Cu liliac înflorit,
Ca un cearceaf de rouă
Aruncat peste spuma de mare,
Strălucind ca ochii iubitei,
De liliac alb, mov, albastrui,

Mirosul pătrunde în trupul firav
În glasul de fată, cristalin și suav,
Prunc înviat, pe planetă uitat!
Miros de liliac, miros de divin,
Se-nprăștie-n lume cu pași de străin,
Feerie de liniște, liliac înflorit,
Alb, mov, albastrui,
Liliac de iubire, liliac de sărut.

Nedumerire

Oare nu mai suntem în stare
Să ne păstrăm iubirea de limbă și țară?
Ne e rușine să rostim românește!!!...
O epocă nouă nu înseamnă
Să stricăm ce avem din strămoși.
De ce să fim la „modă”?!...
De unde inventăm atâtea cuvinte?
Povară de cuget, înjosire de spirit.
Unde vreți să ajungem prin falsă cultură?
Copacii de grai și de țară
Înfipți în pădurea de lut,
Să se-nalțe printre ramuri;
Folclorul, buciumul, coasa
Sunt înscrise pe crengi,
Făclii de glasuri și oase.
Sânge cald ce curge prin seve
Coroane de domnitori și poeți.
„Moda” în cultură?
Limitare de grai, de gândire, dispreț,
Vocabular fără noimă...
Să facem un popas în străbuni;
Să sucim, să smintim, să strivim
Limba Română, darul Divin
Pecete de neam și de spirit?
Noi suntem liberi arbitri
În alegerea de epoci,
Prin cuvintele sacre
Istoria Pământului- Mamă.
Mulți nu știu
Cine sunt Eminescu, Caragiale...
Căci programa școlară e tot mai aiurea...
Artiștii au un drum crucial;
Să discearnă valorile lumii
Prin răscruci și poteci de smarald,
Prin revolte de inimi subjugate de hoți
Blesteme și „modă” într-un cerc de leproși.

FILOSOFIA CONȘTIINȚEI MORALE

Aureliu GOCI

Dacă șase luni pe an e cetățean american și alte șase luni este român, oltean neaș, este evident că domnul Virgil Ciucă e un călător împătimit care traversează

Atlanticii de patru ori pe an. Dar reședința sa în America nu i-au afectat frumoasa limbă românească în care, chiar și cei preveniți, cu un dezvoltat simț lingvistic, nu pot descoperi accente americanești.

Și să mai adăugăm că domnul Ciucă, la 70 de ani, debuta în poezia românească cu volumul „Bles-tem străbun” (ed. SemnE, 2007) ceea ce înseamnă că domnia sa este unul dintre întârziatii debutanți în poezia românească. Dar după acest moment, autorul a explodat într-o continuitate a aparițiilor editoriale, cărțile sale (în număr de 15, dacă am numărat bine), unele în mai multe ediții, altele în traduceri în limbi străine, au demonstrat o constantă dragoste pentru scris. În plus, volumul de debut a obținut locul întâi la Concursul de poezie organizat în 2007 de revista internațională „Starpress” din Râmnicu Vâlcea și Canada.

Volumul de față, „Versete dumnezeiești”, este o antologie, ediția a doua, cuprinzând poezii din întreaga carieră poetică a autorului, dar și câteva inedite, scrise din 2022 încoace. De asemenea, trebuie să observăm că titlul este probabil o metaforă pentru ideea de versuri desăvârșite, deoarece autorul este un ateu convins și nu pare să-și fi schimbat prea mult atitudinea nici în poemele din 2022 încoace, când – nota bene – a început să se „războiască” cu răul lumii ocrotit de Lucifer! Dar iată un text declarativ din 2007: Aș vrea să am o cruce, să am un dumnezeu,/ cum să mă rog la ceruri când eu sunt un ateu? („Ce fac?” scris în 2007, „la ora două-n miez de noapte”, la New York). Și altul, din 2022: Rătăcitor pe Drumul Crucii/ Visez iubito un sărut/ Deși-s convins că eunucii/ Mă vor da iadului tribut// Nu-mi pasă că la Umbra Crucii/ sunt condamnat de-arhieriei/ când trăitori în poala luncii/ Sunt mândri că rămân atei („Visez iubito”, 10/31/2022, New York). După cum se vede, poetul a rămas un adversar al „arhieriei”, dar parcă privește cu alți ochi pe Cel Înalt.

Având o formidabilă experiență de viață, trăind

confruntări aprige cu dușmanii libertății din vremuri ceaușiste, dar și cu actualii dușmani ai românismului, autorul se așează de partea apărătorilor celor două concepte și optează pentru un titlu care – livresc

Virgil CIUCĂ

– se opune „Versetelor satanice” ale lui Rushdie. Întărirea în vârstă nu a condus, în niciun fel, la seninătate și liniște dumnezeiască. Dimpotrivă, etapa sapiențială a existenței sale îl găsește pe autor tot pe front, tot în linia întâi în războiul cu cei care denigrează neamul nostru daco-roman și limba strămoșească.

În lectura reluată pentru ediția a doua, observăm că energia semnificantă, patriotismul, angajările polemice ca și virulența pamfletară nu au pierdut nimic din vigoare, dimpotrivă, s-au accentuat, căpătând o nobilă exprimare sapiențială. Trebuie să arătăm că varianta aproape romantică a „Versetelor satanice” ale lui Salman Rushdie a declanșat un adevărat război religios, cu victime, arderea cărților în piața publică și protejarea autorului de către autoritățile britanice. „Versetele satanice”, roman publicat în 1989, i-a adus autorului, din partea ayatolahului Iranului, Ruhollah Khomeini, neașteptatul „premiu” «fatwa»... adică condamnarea universală în lumea mahomedană, atât a autorului, cât și a editorilor și traducătorilor săi. Putem spune că și BOR s-a alăturat condamnării lui Rushdie... Cu toate acestea, necunoașterea textului cărții a condus la exprimări aberante. Așadar, clarificarea titlului ne-ar ajuta să vedem „mai drept”, el neavând, în esență, nimic „blasfemator”: așa-zisele versete satanice se referă la versetele eliminate din Coran de însăși religia musulmană; ele au fost o falsă revelație pe care se spune că a avut-o profetul Mahomed, amăgit de diavol să acorde caracter divin pentru încă trei zeițe păgâne. Mahomed le-a eliminat din panteon, instaurând religia monoteistă a islamului.

În schimb, Versetele dumnezeiești ale d-lui Ciucă traduc experiența unei existențe de revoltă împotriva lipsei de democrație, împotriva încercărilor de „globalizare” care șterg culturi și limbi de pe fața pământului, într-un regim expresiv echilibrat și original. Religiozitatea sa se formulează într-un univers naturist, de înțelegere, admirație și protecție a pădurilor și râurilor, până la cele mai obișnuite viețuitoare: cucul cântă, caii aleargă, păsările zboară într-o libertate aproape de sălbăticie, dar aparențele înșeală: natura este aceea construită de om, eventual Forest Park, New Yorkul betonat, Florida sau Jacksonville. Iată cum descrie poetul o noapte în care umanitatea se zbate: Când din cer se lasă noaptea peste copaci/ Lilieci nevăzuți caută hrană/ Pe furiș, hapsân, mâncată de

→ Continuare în pag. 36

VERONICA, IUBITA MEA

Ecaterina CHIFU

„Departa sunt de tine”, Veronica, „singur” într-o lume străină, și dorul de tine îmi arde sufletul. Vino, să-ți aud „glasul dulce” să-ți văd chipul „de înger palid” și ochii de „floare albastră”! Vino, să-ți văd „obraji” ca „floarea de cireș”, să mă cuprinzi cu „brațe lungi și reci”! „O, vino iar în al meu braț/ Să te privesc cu mult nesaț/ Să razim dulce capul meu/ De sânul tău, de sânul tău”//. (De ce nu-mi vii?) Nimeni și nimic nu te poate înlocui în sufletul meu, deși: „În lumea asta sunt femei/ Cu ochi ce izvorăsc scânteii.../ Dar, oricât ele sunt de sus,/ Ca tine nu-s, ca tine nu-s!/ Căci tu înseninezi mereu/ Viața sufletului meu,/ Mai mândră decât orice stea,/ Iubita mea, iubita mea!”// (De ce nu-mi vii?)

Stau în Cișmigiu și sorb în mine lumina teilor care îmi amintesc de teiul nostru drag sub care ne-am îmbrățișat și sărutat de atâtea ori. Tu îmi apari „frumoasă și dulce” în rochie albă, lungă, tu, „mireasa sufletului meu”. Când „se cutremur plopii” văd cum te apropii cu pași ușori ca o „crăiasă din povești”.

Mi-e gândul doar la tine și aș vrea să zbor, „să te cuprind în brațe” să „mă pierd în ochii tăi” iar tu să surâzi „Lăsând pradă gurii mele/ Ale tale buze dulci” (Dorința). De ce nu vii, să-mi umpli sufletul cu lumina ochilor tăi? Te chem să ne rătăcim pe „cărările din crânguri”: „Pe genunchii mei ședea-vei,/ Vom fi singuri-singurei,/ Iar în păr înfiorate/ Or să-ți cadă flori de tei. // Fruntea albă-n părul galben/ Pe-al meu braț încet s-o culci,/ Lăsând pradă gurii mele/ Ale tale buze dulci... // (Dorința)

Te-aș privi la infinit, să-mi treacă „durerea din suflet”. Aș vrea să te strâng la piept și să „plâng de fericire”. Doar tu poți să vezi cum sorb din „ochii tăi senini” raze de iubire, cu care mă învălui

drăgăstoasă. „Sufletul meu arde în iubire ca para” și brațele întind să te cuprind, dar ele rămân goale și tristețea mă apasă cumplit. Eu te-am „pierdut în negurile reci”, iubită Veronica și te chem pe tine să vii din „depărtări”, să fim doi copii ce se iubesc cu „atâta dor”. Singur și trist, eu îți înalț statuie în inima mea, ție, frumoasă și iubită femeie.

Tu ai rămas în amintire în versurile mele: „Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,/ Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,/ Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,/ A femeiei, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.”// (Venere și Madonă)

Nu aș dori nimica „Decât sufletu-mi s-amestec cu suflarea ta fierbinte.” (A frumuseții tale forme). Mi-e atât de dor de tine, iubita mea și eu scriu numele tău în atâtea feluri: „Tu nu vezi? Nu-ți aflu nume, un cuvânt în lumea-ntreagă/ Să-ți pot spune înc-o dată, suflet! Cât îmi ești de dragă,/ Cât de dragă-mi ești...” (A frumuseții tale forme). Aș vrea să îți simt sărutările, căci „Sărutarea gurii tale e ca fagurul de miere,/ Cu cât gura mea se-nfruptă, cu atât mai mult o cere.” (A frumuseții tale forme)

„Știi tu ce dragă-mi ești? Din ce în ce mai dragă, pentru că în tine s-a încheiat viața mea și cu toate astea – așa ne-a fost scris amânduror – prin despărțiri să trecem ca să se lămurească prin amărăciune.” (Scrisori: Eminescu către Veronica Micle)

„Astfel, viața mea, ciudată și azi și neexplicabilă pentru toți cunoscuții mei, nu are nici un înțeles fără tine. Nici nu știu de ce tu ești parte integratoare a tuturor gândurilor mele, nici mă preocup s-o știu, căci nu mi-ar folosi la nimic, dar este o legătură cu tine neexplicabilă; de nu între viața ta și a mea, dar desigur între a mea și tot ce te atinge pe tine, între a mea și răsuflarea ta pe pământ.” (Scrisori: Eminescu către Veronica Micle)

„Veronică – e întâia dată că-ți scriu pe nume și citez a-l pune pe hârtie nu voi să-ți spun, dar tu nu știi, nici poți ști cât te-am iubit, cât te iubesc. Atât de mult încât mai lesne aș înțelege o lume fără soare, decât pe mine fără ca să nu te iubesc. Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; D-zeu e inima noastră. Am

înțeles că un om poate avea totul neavând nimic, și nimic, având totul.” (Scrisori: Eminescu către Veronica Micle)

Aș dori să fim iar împreună, să îmi umplu ochii de chipul tău, să văd cum: „*Abia atingi covorul moale,/ Mătasa sună sub picior/ Și de la creștet pân-în poale/ Plutești ca visul de ușor./ Din încrețirea lungii rochii,/ Răesai ca marmura în loc/ – S-atârnă sufletu-mi de ochii/ Cei plini de lacrimi și noroc./*” (Atât de fragedă)

Dar, „*Când amintirile-n trecut/Încearcă să mă cheme*” (Când amintirile) aș vrea să fii cu mine, să simt cum „*Iar mâni subțiri și reci mi-acoper ochii.*” (Afară-i toamnă)

Tu mi-ai dăruit clipe fericite pe care nu le pot uita și aș vrea să fim iar împreună să-ți șoptesc: „*Tu ești aerul, eu harpa/ Care tremură în vânt,/ Tu te miști, eu mă cutremur/ Cu tot sufletul în cânt./ Eu sunt trubadurul. Lira/ Este sufletul din tine,/ Am să cânt din al tău suflet/ Să fac lumea să suspine.*” (Catrene)

Vei înțelege oare câtă nevoie am eu de tine, „*lumina sufletului meu?*” „*O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist!/ Dar te cobori, divino, pătrunsă deal meu glas,/ Mai mândră, tot mai mândră la fiecare pas.../ Visez, ori e aieva? Tu ești în adevăr?/ Tu treci cu mâna albă prin vițele de păr?/ Dacă visez, mă ține în vis, privindu-mi drept.../ O, marmură, aibi milă să nu mă mai deștept!*” (Apari să dai lumină!)

Îți citesc scrisorile și simt inima ta cum vibrează de iubire, de iubire pentru mine, cel cu care soarta neîndurătoare. Parcă te aud spunându-mi: „*Să pot întinde mâna, s-o pun pe fruntea ta/ Încetul, la o parte, suvițele le-aș da,/ Senină să rămână, curată ca un crin,/ Icoana de iubire la care să mă-nchin./ Dar tu, ca un luceafăr departe strălucești,/ Abia câte o clipă în cale-mi te ivești,/ Apoi dispari; – și-n urmă rămâi în gândul meu/ Vedenie iubită la care mă-nchin eu.*” (Veronica Micle – Să pot întinde mâna)

Eu aș vrea să vin să te aud cum îmi șoptești: „*Mă pierd, uitându-mă la tine,/ Cuprinsă ca de-un farmec sfânt/ Și-n sufletul meu iar revine/ Dorul ce-avui pe acest pământ./ Și, c-un amor fără măsură/ Dezmiard frumosul chip al tău/ Și uit că a fost între noi ură/ Și uit de câte sufăr eu./ Și te iubesc ca și atunce,/ Cu tot avântu-nchipuirii/ Și cu acea simțire dulce/ Ce-o dă trecutul amintirii //*” (Veronica Micle – La un portret)

„*De-aș putea întrupa iubirea/ Ce simțesc eu pentru tine,/ Timpul și nemărginirea/ Dânsa le-ar cuprinde-*

n sine...//Și, de mi-ar fi fost dat mie/ Darul dulcilor cuvinte,/ Ca să-ți spun în poezie/ A mea dragoste fierbinte./ Timpul și nemărginirea/ S-ar opri din a lor cale,/ S-asculte destăinuire/ Inimii iubitei tale.” (Veronica Micle – De-aș putea)

Aș vrea să îmi repeți vorbele de altădată: „*Vârful nalt al piramidei ochiul meu abia-l atinge.../ Lângă acest colos de piatră vezi tu cât de mică sunt/ Astfel, tu `n a cărui minte universul se răsfrânge,/ Al tău geniu peste veacuri rămâne-va pe pământ./ Geniul tău, planează-n lume! Lasă-mă în prada sorții/ Și numai din depărtare, când și când să te privesc,/ Martora măririi tale să fiu pân` la pragul morții/ Și ca pe-o minune `n taină să te-ador, să te slăvesc.*” (Veronica Micle – Lumea toată, Lui X)

Da, iubito, e adevărat ce mi-ai scris: „*Noi visam eternitate în durata unei clipe*” (Veronica Micle–Raze de lună)

Să cred că este adevărat tot ce ai gândit tu despre mine: „*Geniul tău, planează-n lume! Lasă-mă în prada sorții/ Și numai din depărtare, când și când să te privesc,/ Martora măririi tale să fiu pân` la pragul morții/ Și ca pe-o minune `n taină să te-ador, să te slăvesc.*” (Veronica Micle – Lumea mare)

Visez cu ochii larg deschiși, visez mereu. Visare. Poezie. Sărăcie. Doar tu îmi înțelegi sufletul meu arzător de poet. „*Poet înseamnă să ai nevoie de poezie ca de aer. Ea să fie răsuflarea ta. Înseamnă ca tot ce se frământă în tine, tot ce arde în tine, cugetare, visare, dureri și bucurii, îndoieli și aflări, să fii mânat ca de o poruncă, a le exprima în poezie. Să fii prieten bun al cuvintelor. Aceasta este, simplu zis, talentul... Împărăția cuvintelor este cel mai frumos tărâm.*” (Împărăția cuvintelor) Durerea de a nu te avea lângă mine mi-a înnegurat sufletul, tu nici nu știi „*Ce suflet trist mi-au dăruit/ Părinții din părinți,/ De-au încăput numai în el/ Atâtea suferinți?*” (Ce suflet trist).

O, cât aș vrea să te am aproape, foarte aproape, să îți spun: „*Cobori încet... aproape, mai aproape,/ Te pleacă iar zâmbind peste-a mea față,/ A ta iubire cu n suspin arat-o,/ Cu geana ta m-atinge pe pleoape,/ Să simt fiorii străngerii în brațe/ Pe veci pierduto, vecinic adorato!*” (Când însuși glasul...)

Tu rămâi idealul meu de femeie: „*Tu, chip chinuitor de dulce,/ Tu, ideal în ochii mei,/ Tu, ce femeie între flori ești/ Ș-o dulce floare-ntre femei.*” (Iar fața ta e străvezie)

Pentru mine clipele de fericire cu tine sunt cele mai frumoase: „*Ah, mierea buzei tale am gustat-o,/ A buzei tale coapte, amorul meu;/ Zăpada sânelui eu*

am furat-o,/ De ea mi-am răcorit suflarea eu."/ (Ah, mierea buzei tale)

Mi-e dor să te am lângă mine: „*Să văd cum dormi... să te admir cu drag.../ Cu gura-abia deschisă-ncet respiri,/ De pe condei eu mân-atunci retrag./ Pătrunde pacea tristele-mi gândiri.*” (Dormi).

Dar, tu scumpă Veronică, tu taci și eu mă zbat în chinuri grele, că nu te pot face fericită: „*De ce în noapte glasul tău îngheață!/ Vedea-vor ochii-mi înc-o dată oare/ Frumosul trup, – femeie zâmbitoare! / Ce mi-a fost dat să-l strâng o clipă-n brață?// Tu, blond noroc al unui vis deșert,/ Tu, visul blond unui noroc ce nu e,/ De-i mai veni, să știi că nu te iert.// Căci dorul meu muștrări o să-ți tot spuie/ Și sărutându-te am să te cert./ Cu dezmierdări cum n-am spus nimăruie.*” (Gândind la tine)

Când ai venit ultima dată aici, eu ți-am spus: Vero: „*Nu vezi că gura-mi arsă e de sete/ Și-n ochii mei se vede-n friguri chinu-mi./ Copila mea cu lungi și blonde plete?// Cu o suflare răcorești suspinu-mi,/ C-un zâmbet faci gândirea-mi să se-mbete./ Fă un sfârșit durerii... vin' la sânu-mi.*” (Iubind în taină) Eu, doar

eu simt intensitatea iubirii tale: „*Cu-amândouă mâinile/ Inima o ții/ Și îi simți bătăile/ Repezi, dulci și vii.*” (Cu amândouă mâinile)

Cei ce ne urăsc nu știu că nu ne pot separa niciodată și eu le spun zâmbind: „*De-or trece anii cum trecură,/ Ea tot mai mult îmi va plăcé,/ Pentru că-n toat-a ei făptură/ E-un „nu știu cum” ș-un „nu știu ce.”*” (De-or trece anii)

Viața ne-a despărțit și nu am avut puterea să te aduc lângă mine: „*Suntem tot mai departe deolaltă amândoi,/ Din ce în ce mai singur mă-ntunec și îngheț,/ Când tu te pierzi în zarea eternei dimineți.*” (De câte ori, iubito!)

Mi-ai dat doar visul frumos al unei vieți de care nu ne putem bucura. „*Ci tu rămâi în floare ca luna lui april,/ Cu ochii mari și umezi, cu zâmbet de copil,/ Din cât ești de copilă să-ntinerești mereu,/ Și nu mai ști de mine, că nu m-oi ști nici eu.*” (Despărțire)

→ Continuare din pag. 33

vârcolaci/ Luna plină a lăsat lumea orfană/ .../ Pierduți într-o obscuritate bizară/ Zadarnic mai așteptăm noi răsăritul/ Cu greu putem salva Terra să nu piară/ Când pentru toți a dispărut infinitul. („Când vin negurile”)

Autorul se apleacă asupra unor simboluri-insecte cărora le conferă înțelesuri adânci: Marea se retrage departe de mal/ Valul va dispărea, nu va mai fi val/ Cresc blocuri aiurea, vezi port după port/ Curând deveni-vom fluturi cap de mort. („Fluturi cap de mort”)

Virulența pamfletară se îndreaptă mai ales asupra politicianului care nu reușește să-l înșele pe autor: forme fără fond, parlamentarii „au ales să doarmă-n parlament”: tribuni ai lumii viscerale/ Pe toți v-acuz pentru trădare! („Trei-doi-doi”)

Coerența temelor și motivelor, morala explicită, excelența versificației, directitudinea perspectivei critice și a diatribei pamfletare fac din poezia dlui Virgil Ciucă o lectură plină de învățături și satisfacții morale.

Adăugând titlurile sugestive, dar și datele și localizările exacte, deși nu se respectă cronologia textelor, vom descoperi formația matematică și tehnologică a autorului. Iată un text în care autorul își exprimă dragostea față de patria de care s-a înstrăinat dar pe care a păstrat-o lângă inimă: Când hoinăresc în lumea largă/ Îngân o doină și m-alint/ Iar gândurile îmi aleargă/ Spre locuri cu păduri de-argint!// Când hoinăresc în vitregia/ Din lumea negrului surghiun,/ M-apucă dorul pentru glia/ Părinților din veac străbun.// Când

hoinăresc să-mi caut locul/ Privesc spre bolta fără soare/ Cu gând că m-o lovi norocul/ S-adorm vegheat de Carul Mare! („Când hoinăresc”)

Textul este dinamic, plin de gesticulație inte-riară, evidențiată de semnele de punctuație.

Poezia evenimentială, cu rezoluție patriotică, cultivată mai ales în momente de radicalizare a istoriei, vine ca o respirație proaspătă într-un moment în care afirmarea dragostei de țară și sublinierea identității naționale au devenit lucruri desuete și erozive în simfonia exaltărilor occidentale și în afișarea stridentă a europenismului.

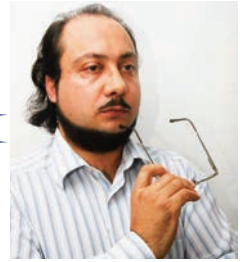
Ajuns în America, în „noul paradis” (vezi New Haven) poetul nu a uitat că a plecat din Oltenia, aproape o Californie românească, dacă ne gândim la părțile ei deșertice.

Genul acesta de poezie este strâns legat de biografie, iar datele poeziilor ar putea forma o hartă a călătoriilor formative care înregistrează evoluția conștiinței poetice a autorului. Fără ezitări, mai ales în tematica patriotică, poetul devine un moralist intransigent care abordează cu clarviziune fenomenul politic și nu ține seama de opinia lui Maiorescu, după care politica nu intră-n poezie.

Rar am întâlnit între poeții de azi un artist cetățean atât de pasionat și dedicat ideii naționale, cu atât mai credibil cu cât nu ascunde că trăiește și scrie și în America tuturor posibilităților.

POEZII

Traian VASILCĂU

Stol din gând

Fluturii se-așează pe iconostas.
Spun ce văd, nu mint,
Spun ce văd, nu mint.
E-o nuntire sfântă în tot ce-ați
rămas,
Flori de hiacint,
Flori de hiacint.

Inima ta, clipă, spre mine-alergând
Vine din ce soarte?
Vine din ce soarte?
Cântecele mele ca un stol din gând
Trec și peste moarte,
Trec și peste moarte.

Mă uit la tine: cât de bună ești!
Cu părul îmi pecetluiești privirea.
Să nu mai văd nimic, să simt firești

Căldura țărmlui, nemărginirea
Pictată de arhanghelii cerești
Fără de pensule - doar cu Iubirea!

Scrisoare pentru domnul Eminescu, II

Coane Mihai, de te nașteai azi, oare,
Ai mai fi fost Poetul cel mai mare?
Când în tot ce se cheamă România
Arta supremă-i doar pornografia?
Stau scriitori cu ani aproape-o sută
Și-ating pe fund cocota absolută,
Stau criticoaice jinduind doar
spermă
Și-aprobă sexocărți din vrere fermă,
Și-apoi cu gesturi largi,
arhiprofunde,
Le promovează-ntruna orișiunde!

Coane Mihai, în van striga-vei:
Stop!

Literatura țării e-un sexshop,
În care nu se bulucesc birjarii,
Ci profesorii, lorzii, cărturarii,
Miniștrii, deputații și primarii,
Și-n ierarhia Clipei--tot mai marii!
Rămâi în lumea ta, ce nu te trece,
Nemuritor, precum ai vrut, și rece,
Că dac-ai reveni printre sudalme
Toți desfrânații te-ar lua la palme!

Coane Mihai, de corcitură e plină
Breasla pe care o vedeai Divină,
Iar curviștinele siliconate
Ni-s profesoare de moralitate
Și pentru că-s în trend cu Occidentul
Ne-nvață să le dăm aplodimentul*
Și slava, și pociotul**, și chiar viața,
Și să fim buni doar să le facem
piața,
Dar când va fi să-mpartă din nou
lauri,

Să vezi ce sunt cu-adevărat:
balauri!

Coane Mihai, tu i-ai adus din vale
Pe Creangă, Slavici și pe Caragiale
Și i-ai urcat pe-al slovei noastre
munte,

N-ai aburcat năpârcile mărunte,
N-ai lăudat prostia din muiere,
Nici ghiujul care terfelire cere,
Nici cruda mega lor literatură,
Hermeneutizând fără măsură,
De parcă ei sunt vii și noi doar
morți,
De parcă Domnul i-a trimis din
bolși!

Coane Mihai sau Em, Emin, Poete,
Criticăresele de azi sunt bete,
Dar nu de roze, nici de stihuri
sfinte,--
Sunt bete de curvia din cuvinte!

De te nașteai acum, spun cu glas
tare:

N-ai mai fi fost Poetul cel mai mare,
Când în tot ce se cheamă România
Arta supremă-i doar pornografia
Și-i premiată, și prin școli citită,
Răspostmodernă și neînvechită!

Coane Mihai, în oameni intră
somnia.

Rămâi în cer, fii rugător la Domnul
Și dac-ai voia Lui, să ne dezlege
De crunta literei fărădelege,
De-ntreaga Sodomie ce ne-apasă
Din scena și din cartea păguboasă,
Din málul stricăciunii ucigașe,
Vrând a stârpi Cuvântul Bun din
fașe
Și dorul Neamului născut de Paște
Din plânsul Celui care-l va renaște!

*aplauzele **cinstea

*
* *

Nu-i ești fiu?

Cămașa tainelor am îmbrăcat,
Mi-am luat sandalele din fir de iarbă
Și la ospăț ceresc m-am prezentat
Și-au prins în mine grijile să fiarbă:

Voi fi bine primit? Voi fi Acasă?
Domnul Christos nu mă va izgoni?
Inima Lui s-o arăta miloasă?
Un strop de vin mi se va cuveni?

M-am așezat alătura de-o floare
Și ea la pieptul meu, smerit căzând,
Mi-a spus:--Cine-a ajuns aici nu
moare!
Se face numai steauă luminând!

--Cine ești tu?-am întrebat atuncea
Și-un ciobănaș în strai liliachiu
Mi-a spus, jos dându-și de pe umeri
crucea:

- E mama ta, Răbdarea! Nu-i ești
fiu?

A FOST ASPAZIA KAPLONSKA PRIETENA LUI MIHAI EMINESCU?

Ionel NOVAC

Spre sfârșitul anului 1885, Mihai Eminescu ajunge din nou la Cernăuți, de care se simțea atât de legat, nu doar datorită nostalgiei de a-și fi făcut o parte din studiile primare și gimnaziale aici, ci și pentru că în orașul brăzdat de apele domoale ale Prutului locuiau familia sorei sale Aglae, dar și o parte din foștii colegi de școală.

Ultima oară vizitase Cernăuțiul în urmă cu zece ani, în octombrie 1875, când se inaugura Universitatea, iar autoritățile locale se pregăteau să serbeze o sută de ani de la încorporarea Bucovinei la Austria. Atunci, în semn de protest împotriva raptului bucovinean, trecuse ilegal granița cu peste o sută de exemplare din broșura lui Mihail Kogălniceanu, „Răpirea Bucovinei după documente autentice”, pe care le-a difuzat în rândul românilor, dar și al organizatorilor serbării și celor mai marcante oficialități ale Cernăuțiului.

De data aceasta, vizita sa la Cernăuți a fost de scurtă durată, ea fiind, de altfel, arareori consemnată în studiile eminescologice. Chiar și George Călinescu, autorul monumentalei „Istorie a literaturii române de la origini până în prezent”, o menționează fugitiv în monografia pe care i-o dedică poetului („Se pretinde iarăși, că de sărbătorile Crăciunului 1885, Eminescu ar fi fost la Cernăuți, la sora sa Aglae Droglî”). Ceva mai mult se oprește la acest moment Petru Rezuș, care, având în vedere starea de sănătate precară a poetului, presupune că plecarea acestuia la Cernăuți s-ar fi datorat necesității consultării unor medici locali: „Chemat de sora mai mică Aglaia, căsătorită cu Ioan Droglî, la Cernăuți, pentru a consulta doctorii din acel oraș, Mihai Eminescu petrece sărbătorile Crăciunului în familia cumnatului (25-26 decembrie 1885), participă la reprezentarea piesei «Florin și Florica» (ca sufleur),

dar de vreun consult medical nu se interesează”.

O abordare inedită asupra vizitei lui Mihai Eminescu la Cernăuți o are regretatul istoric, folclorist, publicist și scriitor bucovinean Dumitru Covalciuc, care, în articolul „Cernăuții lui Eminescu”, afirmă următoarele: „Ultima dată poetul a revenit în capitala Bucovinei la sfârșitul lunii decembrie a anului 1885. De data aceasta vizita lui la Cernăuți purta un caracter particular. Deci, două motive personale îl aduceau la finele anului 1885 la Cernăuți :

1) vroia să-și revadă sora și nepoții și să serbeze împreună Crăciunul;

2) să-și întâlnească o veche prietenă, despre care atât de puține lucruri sunt cunoscute”.

Când, în 1885, poetul își vizita sora în suburbia Horecea, Aglaea era bolnavă, continuă acesta. Dar ca să-i facă poetului o surpriză, i-a rugat pe membrii Armoniei să însceneze în casa ei piesa «Florin și Florica». Reprezentația a avut loc la 26 decembrie 1885 și în rolurile principale au apărut George Droglî, nepotul lui Eminescu, și Constantin Isopescu-Grecul, viitor rector universitar. Ajutat de nepoții săi, Eminescu participa și el la desfășurarea spectacolului, instalat, ca sufleur, într-o cabină improvizată”.

Societatea Muzicală „Armonia” a fost înființată la 18 iulie 1881, la Cernăuți, la sugestia mitropolitului Silvestru Morariu - Andrievici. Înființarea societății reprezintă un moment de seamă în dezvoltarea muzicii românești, „Armonia” fiind unul din cele mai importante focare de cultură națională din Bucovina, care aduna în jurul ei cele mai de seamă talente muzicale ale Cernăuțiului și Bucovinei acelei vremi. Printre acestea se afla și sora poetului, Aglaea Droglî, o remarcabilă pianistă, dar și actriță talentată. În 1883, Aglaea jucase în piesa „Florin și Florica”, fiind apreciată de Titu Maiorescu care, în trecere prin Cernăuți, asistase la reprezentație.

Cât timp a rămas la Cernăuți, Eminescu nu a stat la Aglaea, ci la o anumită doamnă, Aspazia Kaplonska. „Poetul era bolnav, neschimbat, și locuia nu la Aglaea, ci la Aspazia Kaplonska, sora lui Oreste Renney, fostul prefect rădăuțean pe vremea congresului de la Putna, în str. 11 Noiembrie nr. 24”, afirmă eminescologul Augustin Z.N. Pop.

„Poetul dormea la doamna Kaplonska Aspazia, care locuia o casă situată în curtea proprietății fratelui ei, prefectul de Rădăuți, Oreste Renney de Herseni, cunoscut binevoitor față de inițiatorii serbării de la Putna din 1871. Se pare că Eminescu, având nevoie de liniște, căuta un adăpost mai ferit de sgomotul străzii și de jocurile gălăgioase ale nepoților săi, iar pe timpul

sărbătorilor, doamna Kaplonska avea probabil o cameră liberă, copiii fiind plecați la unchiul lor, Vladimir, paroh la Marginea sau în altă parte”, susține și Eugen Păunel, fost director al Bibliotecii din Cernăuți.

„În timpul șederii sale la Horecea, Mihai Eminescu n-a rămas nici o singură noapte în casa Aglaei, ci și-a căutat loc de odihnă în apartamentul amicei sale din tinerețe Aspazia Kaplonska, la fel membră a Societății Armonia”, completează Dumitru Covalciuc.

Mihai Eminescu a părăsit Cernăuțiul la 27 decembrie 1885, luând trenul spre Suceava, unde era așteptat de prieteni bucovineni, de foști colegi de școală, dar și de Ștefan Dracinschi, directorul gimnaziului din localitate, care își serba onomastica. „În a treia zi de Crăciun a anului 1885 Eminescu și-a luat rămas bun de la soră, nepoți și prieteni, a urcat într-o trăsură, care avea să-l ducă la gară. Alături de el s-a instalat și Aspazia Kaplonska. Ce-a vorbit cu dânsa nimeni n-a putut ști, căci cei care l-au condus se aflau în alte trăsuri”, continuă Dumitru Covalciuc.

Dar cine era această doamnă și ce legătură avea cu Eminescu, într-atât încât ajunsese să-i fie gazdă primitoare la Cernăuți și să-l însoțească apoi singură în trăsură până la gară? Ne aduce noi completări același Dumitru Covalciuc: „Era, în primul rând, sora lui Oreste Renney, fostul prefect de Rădăuți, care a permis în 1871 congresul de la Putna al românilor de pretutindeni. Nu se știe în ce an se căsătorise cu un polon, dar în momentul aflării poetului la Cernăuți dânsa era văduvă și avea o stare materială bună. Mai era prietenă bună cu Aglaea”.

Rememorând evenimentele de la 1871, este posibil ca atunci, cu prilejul organizării și desfășurării Serbării de la Putna, tânărul Eminescu să o fi întâlnit și cunoscut pe Aspazia, pentru care să i se fi născut primii fiori de dragoste. Dar cum se face că aceștia au fost lăsați pradă uitării, astfel că în perioada de până la 1885 în biografia eminesciană nu se amintește despre această relație? Întoarcerea la Viena, urmată de perioada berlineză, abandonarea studiilor înainte de a le finaliza, revenirea în țară, căutarea unui loc de muncă sigur, problemele nesfârșite de sănătate, relațiile pasagere sau dragostea năbădăioasă a Veronicăi să-l fi făcut să uite de Aspazia?

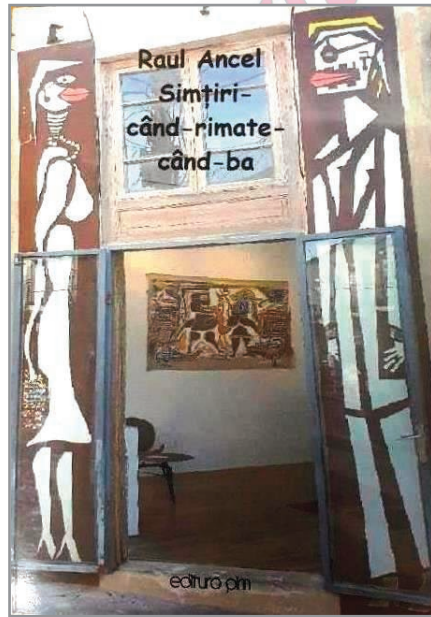
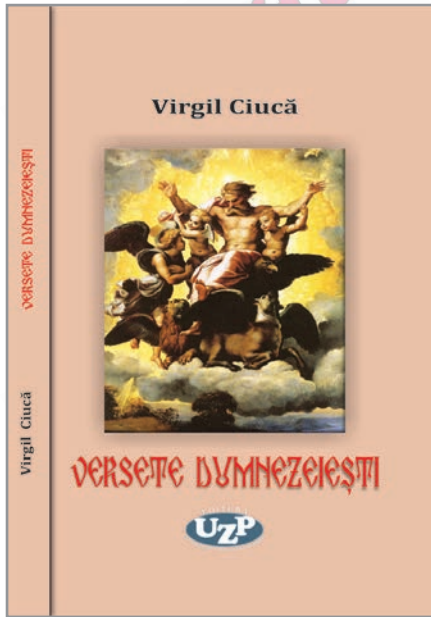
Se pare că nu, deoarece, dacă ar fi să-i dăm crezare lui Dumitru Covalciuc, relația celor doi ar fi continuat mult timp după întâlnirea de la Putna, aceștia trimițându-și mai multe scrisori și ajungând chiar până la logodnă. Să-i lăsăm, însă, cuvântul lui Dumitru Covalciuc, pentru a ne lămuri cum a ajuns la această ipoteză: „În 1969, pe la mijlocul verii, am ținut în mână un dosar ce conținea date pe care nu le-a consemnat încă niciun eminescolog. În toiul celui de-al doilea

război mondial, o poloneză cu numele de familie Kaplonska îl ruga într-o cerere pe guvernatorul Bucovinei să-i fie acordată cetățenie română, pentru că mama ei ar fi avut onoarea să fie logodnica marelui poet Eminescu. La această cerere ea alăturase câteva scrisori (6 sau 9) ale lui Mihai către Aspazia Kaplonska. Evident, cazul, care părea neverosimil și a stârnit nedumerire, a fost cercetat cu migală și doar în urma analizei grafologice a acelor scrisori, guvernatorul Bucovinei și-a pus semnătura de aprobare pe cererea doamnei Kaplonska. Din acel dosar se lăsa întrezărit faptul că doamna Kaplonska se refugiase în România din Polonia, unde ajunsese, probabil, după destrămarea monarhiei hasburgice. Ultimele însemnări în dosar au fost făcute în iarna anului 1944. La sfârșitul lunii martie a aceluiași an autoritățile române, militare și civile, au părăsit Cernăuți și alte însemnări în dosarul respectiv nu au mai fost făcute”.

O ipoteză care ar fi putut aduce câteva aspecte inedite în biografia marelui nostru poet, dacă ar fi fost susținută și de documentele amintite. Însă, din păcate, există un nedorit „dar”, o „intervenție” nefericită a unei colaboratoare a Arhivei de Stat cernăuțene: „În 1969 citisem cu emoție dosarul Kaplonska, precizează Dumitru Covalciuc. Am vrut, peste ani, să descifrez scrisorile poetului către ea, scrisori de dragoste și proiecte de viitor evident, dar dosarul nu se mai afla în fondurile Arhivei regionale de Stat din Cernăuți. Încăpuse în mâinile prădalnice ale unei foste colaboratoare a arhivei, care s-a strămutat la Chișinău”.

Așadar, ipoteza domnului Dumitru Covalciuc privind relația de amiciție dintre cei doi tineri cade odată cu dispariția dovezii, recte a dosarului în cauză. Să fi fost, totuși, Aspazia Kaplonska una dintre iubirile mai puțin sau deloc cunoscute ale lui Mihai Eminescu? Nu putem răspunde cu siguranță, dar poate că timpul, odată cu r e g ă s i r e a întâmplătoare a dosarului în arhivele cernăuțene, va rezolva și această întrebare. Sau, cine știe, poate că remușcările urmașilor fostei colaboratoare care a sustras dosarul din arhive îi vor determina să-l facă public, dacă nu cumva acesta a fost pierdut pentru totdeauna...

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Prezentul modifică întotdeauna istoria, trecutul fiind în permanentă schimbare” - Frank Herbert

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>

